

CHINA Informatie

ALGEMEEN

De Volksrepubliek China, (officieel: Zhonghua Renmin Gongheguo, kortweg: Zhongguo; uitgesproken als: Tsung-Gua Jen-Min Kung-Gu Kuo) ligt in Oost-Azië. De totale oppervlakte van het land bedraagt 9.571.300 km², en daarmee is China het op twee na (Rusland en Canada) grootste land ter wereld. China is ongeveer 239 keer groter dan Nederland. De langste rechte afstand is ruim 5000 kilometer!

De totale lengte van alle grenzen van China bedraagt meer dan 22.000 kilometer en is als volgt verdeeld:

Afghanistan 76 Km.

Bhutan 470 Km.

Myanmar 2185 Km.

Hongkong 30 Km.

India 3380Km.

Kazachstan 1533 Km.

Noord Korea 1416 Km.

Kirgizië 858 Km.

Laos 423 Km.

Macao 0,34 Km.

Mongolië 4677 Km.

Nepal 1236 Km.

Pakistan 52 Km.

N.O. Rusland 3605 Km.

N.W. Rusland 40 Km.

Tadzjikistan 14 Km.

Vietnam 1281 Km.

Voor de kust van China liggen meer dan drieduizend eilanden, waarvan Hainan, gelegen in de Zuid-Chinese Zee, het grootst is. Het eiland wordt regelmatig geteisterd door tyfoons, vooral van mei tot oktober.

China bestaat voor 35% uit bergen, voor 27% uit hoogland, voor 17% uit bekkens of woestijn, voor 8% uit heuvelachtig gebied, en voor 13% uit vlaktes.

De Mount Everest in Tibet is met een hoogte van 8848 meter de hoogste berg ter wereld, de Turpan Depression in het noordwesten is met 154 meter onder zeeniveau, China's laagste punt. Meer dan honderd bergtoppen in China zijn hoger dan 7000 meter en meer dan duizend hoger dan 6000 meter.

De Gobi (Gebi Shamo) en de Takla-Makan zijn woestijnen die de grote vlakten in het noorden onderbreken. Een groot deel van China heeft regelmatig te lijden onder aardbevingen die soms zeer krachtig zijn. Het aardbevingsgebied strekt zich uit van West-Sichuan tot aan de Bo Hai, een noordelijke arm van de Gele Zee.

CHINA Informatie

BEVOLKING

Algemeen

De schattingen over omvang en groei van de bevolking lopen nogal sterk uiteen. Officieel woonden eind 1994 1199 miljoen mensen in China (incl. Hongkong, Macau en Taiwan), maar onofficiële bronnen wezen een inwoneraantal van 1300 miljoen aan. De Amerikaanse CIA hield het bevolkingsaantal in 2002 op ca. 1.285.000, ongeveer een vijfde van de wereldbevolking. De bevolkingsgroei bedroeg in dat jaar 0,87%. China streeft naar een bevolkingsgroei van 0 procent. de groei van 0 procent zou halverwege de 21e eeuw moeten worden gehaald en het aantal inwoners gestabiliseerd op 1,6 miljard.

Bijna een kwart van de bevolking (24,3%) was in 2002 jonger dan 15 jaar. Na 1953 is het aantal kinderen per vrouw teruggelopen (van 3,7% tot 1,82% in 2002) als gevolg van een intensieve campagne voor gezinsplanning en van maatschappelijke veranderingen (o.a. de een-kind-politiek, inschakeling van de gehuwde vrouw in het productieproces en uitbreiding van het onderwijs). Het sterftecijfer daalde in deze periode sterk van 22‰ tot 6,77‰ in 2002. Dit komt door verbeteringen in de sanitaire en hygiënische omstandigheden en een uitbreiding van de medische voorzieningen. Door de gevoerde een-kind-politiek en de daling van het sterftecijfer zal de vergrijzing van de bevolking sterk toenemen: het aantal mensen van 60 jaar en ouder zal de komende 25 jaar met 250 miljoen toenemen tot 400 miljoen.

In 2002 bedroeg de geschatte gemiddelde levensverwachting bij geboorte 70,02 jaar voor mannen en 73,86 jaar voor vrouwen. In 1930 bedroeg de gemiddelde levensduur nog 24 jaar.

Uitgezonderd Macau en Taiwan, leven er nog ca. 15 tot 30 miljoen Chinezen in het buitenland, de meeste in Zuidoost-Azië. De Chinezen zelf geven hogere cijfers op dan de landen waar zij wonen. In deze landen worden Chinezen die in het land geboren zijn, vaak niet meer als Chinezen beschouwd.

Samenstelling en spreiding

De eigenlijke Chinezen (Han) vormen ca. 92% van de totale bevolking, en wonen vooral in het dichtbevolkte oosten van China. China is al meer dan 2000 jaar Han-Chinees, met uitzondering van Xinjiang, grote delen van Yunnan, Tibet, Qinghai, Binnen-Mongolië en delen van Mantsjoerije. Binnen Han-China bestaan er ook nog grote culturele en taalkundige verschillen. Voorbeelden hiervan zijn de Hakka, de Tujias (wonend in Hunan, Hubei Sichuan), de Kantonezen, en de grootste Han-minderheid, de Zhuang (ca. 20 miljoen). De Zhuang zijn vooral te vinden in de zuidelijke provincies van China, en behoren tot het Thaise Dai-ras en spreken een sino-Tibetaanse taal.

De resterende 8% bestaat uit ca. 55 groepen, waarvan de voornaamste zijn; de Zhuang, Hui (Hoei), Uyguren (Oejgoeren), Yi, Miao, Man (Mantsjoes), Xizang (Tibetanen) en Menggu (Mongolen). De bevolkingsomvang van de minderheden varieert enorm, van ca. 20 miljoen Zhuang tot ca. 1500 Hezhe, die in het noordoosten wonen. De niet-Chinese groepen, sinds 1979 erkend als nationale minderheden, zijn vooral verspreid over het westen en zuidwesten van China, met name in de doorgaans dun bevolkte grensgebieden. In totaal worden ca. 60 miljoen mensen tot de minderheden gerekend. De politieke betekenis van deze 'nationale minderheden' is belangrijk, omdat ze strategisch belangrijke grensgebieden bewonen en in de regel tot de volken behoren die ook in de buurstaten wonen.

Het is echter bekend dat naar deze gebieden (o.a. Xinjiang Uygur, Heilongjiang, Jilin en Binnen-Mongolië) een sterke migratie van eigenlijke Chinezen heeft plaatsgevonden om de ontwikkeling te versnellen, maar zeer waarschijnlijk ook om het 'Chinees maken' van de niet-Chinese streken te bespoedigen.

De grootste bevolkingsconcentraties bevinden zich in de kustgebieden en in de vruchtbare valleien van de Huang He en Yangzi Jiang, de Noord-Chinese laagvlakte, de Zuid-Chinese kuststrook en het lössplateau van Midden-China. Aan de monding van de Yangzi (o.a. Sjanghai) en in bepaalde districten van Guangdong wonen meer dan 1000 personen per km². De bevolkingsdichtheid van de miljoenenstad Sjanghai behoort, met bijna 19.000 inwoners per km², tot de hoogste ter wereld.

De urbanisering is in verhouding gering: ca. 29% van de bevolking leeft in de steden. Weliswaar is voor de jaren vijftig een sterke trek naar de steden gemeld (1950: 10% van de totale bevolking woonachtig in steden; 1960: 15%), later is aan deze ontwikkeling een halt toegeroepen (o.a. door het verbod zich in de stad te vestigen zonder werkvergunning) en zijn zelfs aanzienlijke groepen mensen uit de steden naar het platteland overgebracht. Shanghai is met zijn (1994) 13,6 miljoen inwoners de grootste stad van China, gevolgd door Peking (11,3 miljoen). Andere steden waarvan het bevolkingsaantal de 1 miljoen overschrijdt, zijn onder meer Tianjin (9,4 miljoen), Chengdu (9,4 miljoen), Wuhan (6,8 miljoen), Changhun (6,5 miljoen), Chongqing (6,5 miljoen), Xi'an (6,2 miljoen) en Kanton (6,1 miljoen).

(Deze getallen geven de bevolking aan die in de gemeentelijke regio wonen.)

Korte beschrijving diverse bevolkingsgroepen

In de autonome regio Xinjiang, in het noordwesten van China, wonen verschillende minderheden:

UYGUREN of OEJGOEREN

De grootste Turks sprekende minderheidsgroep in deze regio. Het is een soennitisch moslimvolk. Lange tijd behoorden zij tot een van de meest ontwikkelde culturele minderheden van Centraal-Azië, met hun eigen, Arabische schrift.

KAZAKKEN

Kazakken zijn Turkse nomaden die bestaan uit ca. 1 miljoen mensen, waarvan er vele na de Russische Revolutie in 1917 naar China vluchtten. Over het algemeen leiden ze nog steeds een nomadenbestaan en met hun kamelen en joerten (nomadententen) trekken ze rond.

Ze leven vooral in de noordelijke vlakte van Xinjiang die een natuurlijke eenheid vormt met Kazakstan aan de andere kant van de grens.

KIRGIEZEN

Ook dit is een nomadische, islamitisch Turkse minderheidsgroep. Na de opstand in 1916 in Rusland vluchtten grote aantallen Kirgiezen naar China, die zich vooral ten noorden van Kashgar vestigden.

HUI of HOEI (ook wel DUNGAN)

De Hui vormen niet zozeer een etnische minderheid als een religieuze minderheid. Het is een moslimgroep die ca. 7 miljoen personen telt en afstamt van tot de islam bekeerde Chinezen. Het zijn islamitische afstammelingen van de kooplieden uit het Midden-Oosten die de Zijderoute bevolkten.

Ze wonen nu vooral in de provincies Gansu, Xinjiang, Qinghai en Ningxia, maar ook in steden als Xi'an (deze stad telt zelfs 15 moskeeën), Beijing en Guangzhou. Ze spreken Chinees en de meeste zijn niet te onderscheiden van Han-Chinezen.

SIBU

De Sibü leven in het noordwesten en zijn afstammelingen van Mantsjoe-troepen die tijdens de Qing-dynastie in Xinjiang vertoefden.

TADZJIEKEN

De Tadzjiekken komen oorspronkelijk uit Iran en leven in het westen langs de grens met Tadzjikistan. Belangrijke stad is Taxhorgan of Tashkurgan. Ze spreken een soort Perzisch en bestaan maar uit ca. 20.000 mensen.

RUSSEN

Vooral in het noorden van Xinjiang wonen meer dan 8000 Chinese Russen. In 1917 werd de bestaande groep versterkt met vluchtelingen uit de Russische Revolutie.

Hierna een korte beschrijving van bevolkingsgroepen uit diverse Chinese provincies en regio's:

In het zuiden wonen de YI (ca. 5 miljoen mensen) in de provincies Yunnan, Sichuan, Guangxi en Guizhou.

Eveneens in het hele zuiden leven de MIAO.

In het noordoosten van China leven nog zo'n 2,5 miljoen MANTSJOES, een van oudsher krijgshaftig volk, maar nu bijna volledig geassimileerd binnen de Han-cultuur.

De bekendste minderheid vormen de ca. 500.000 MONGOLEN van Binnen-Mongolië, die in eigen 'land' een minderheid van ca. 20% vormen.

De TIBETANEN (ca. 3,5 miljoen) leven niet alleen in het eigelijke gebied Tibet, maar ook in het bergachtige binnenland van China, zoals westelijk Sichuan, westelijk Yunnan, zuidoostelijk Gansu, en Qinghai. Ook leven er Tibetanen in ballingschap in India en Nepal.

De Tibetanen stammen af van de Turan- en Tangut-volkeren uit Centraal-Azië, die vanuit het noorden naar Tibet zijn getrokken en zich met de lokale bevolking hebben vermengd.

De NAXI leefden duizenden jaren geleden in het noordwesten van China, in de provincies Qinghai, Gansu en Sichuan. Door invallers uit Centraal-Azië werden ze verdreven naar het zuiden van China.

De Naxi behoren tot de weinige volken in de wereld waar de resten van een matriachale structuur nog duidelijk aanwezig zijn. De vrouwen voeren zowel de zware als de belangrijke taken uit en domineren daardoor het gezinsleven.

De mannen zijn traditioneel tuinman, zorgen voor de kinderen, maken muziek en hebben vaak een passie voor paarden.

De DONG zijn een minderheid van ca. 1 miljoen mensen verspreid over Guizhou, Guangxi en Hunan. De plaats Sanjiang in de provincie Guangxi is het centrum van het Dong-district. De Dong is een volk dat uitstekend met hout overweg kan. Al meer dan duizend jaar worden door de Dong o.a. bruggen en huizen gebouwd met ingewikkelde houtconstructies. Ze beschikken over een eigen taal.

De BOUYEI in de zuidelijke provincie Guizhou worden als de oorspronkelijke bewoners van deze provincie beschouwd, hoewel zij afstammen van het Thai-volk en familie zijn van de Zhuang.

De Bouyei zijn over het algemeen erg arm en voor hun levensonderhoud sterk afhankelijk van het water.

De DAI-stam woont in de provincie Yunnan, in het autonome gewest Xishuangbanna en bestaat uit drie groepen: de Water Dai, de Droge Dai en de Bloemgordel Dai, die van elkaar worden onderscheiden door kleding, tradities en sociale omstandigheden.

Sinds lang hebben de Dai een eigen, geschreven taal, een Sino-Tibetaanse taal van de Zhuang-Dong-tak. De Dai zijn zeer religieus en hangen het Theravada- of Hinayana-boeddhisme aan, dat ca. 1000 jaar geleden uit Myanmar (Birma) werd verspreid.

Kleinere minderheden zijn LAHU'S, OROGEN, DA'UR, QIANG, XIBE, XIANBEI, EWENKI, WA, NU, MONBA, BUYI en BAI.

De provincie Yunnan heeft 35 miljoen inwoners, van wie 23 miljoen Han-Chinezen en 12 miljoen mensen behorend tot een van de vele minderheden, zoals de MIAO, BAI (een van oudste inheemse stammen van Yunnan), YI, NAXI, HANI, JINGPO, WA, en de JINUO.

Bevolkingspolitiek

Het eerste overheidsprogramma voor geboortebeperking dateert uit het midden van de jaren vijftig van de vorige eeuw en het laatste programma werd in september 2002 effectief. In 1978 begon de regering met een campagne om het aantal kinderen per gezin tot een te beperken. Deze campagne was met meest succesvol in de stedelijke gebieden. Op het platteland, waar tradities sterker gelden en grote gezinnen nodig zijn om het land te bewerken, heeft het programma veel minder resultaat opgeleverd.

Omdat in China het erfgoed wordt doorgegeven via de mannelijke lijn, hebben mannelijke nakomelingen de voorkeur. Op het platteland werden pasgeboren meisjes dan ook niet zelden om het leven gebracht of te vondeling gelegd. Het gevolg daarvan was een danig verstoorde bevolkingsopbouw. Van 1953 tot en met 1964 was de verhouding onder pasgeborenen 105 mannelijke baby's tegen 100 vrouwelijke. Onder andere door de echoscopie (vanaf 1979), waardoor het geslacht van de foetus kan worden bepaald, veranderde deze verhouding sterk tot 119 mannelijke baby's tegen 100 vrouwelijke in 1992.

In het algemeen kan worden gesteld dat de campagne geresulteerd heeft in zo'n 200 miljoen minder geboorten. Sinds september 2002 is er vrijheid voor het hebben van een tweede kind. Verder mag er tijdens de zwangerschap niet meer geselecteerd worden op jongens of meisjes en is het middelbare scholen verboden onderscheid te maken tussen jongens en meisjes.

Deze laatste programmawijziging werd mede ingegeven door binnen- en buitenlandse kritiek op vooral de gevoerde een-kind-politiek.

CHINA Informatie

De TAAL

Algemeen

De officiële taal van China is het standaardmandarijn (Putonghua of Guoyu), het basisdialect van Noord-China. Deze taal wordt verstaan door de meerderheid (ca. 70%) van de bewoners van de Chinese Volksrepubliek. Elke provincie heeft een eigen 'dialect'; vele daarvan, zoals die bijvoorbeeld worden gesproken in de provincies Hunan en Guangdong, zouden zelfs officiële talen kunnen worden genoemd. Verder hebben alle grote minderheidsvolkeren, met uitzondering van de Hui, een eigen taal.

Sinds 1958 wordt via scholen en radio het standaardmandarijn als spreektaal voor heel China bevorderd. Ook wordt nog steeds voortgegaan met een vereenvoudiging van de Chinese lettertekens. De vereenvoudigde romanisering of fonetische transcriptie van de Chinese lettertekens, de zogenaamde Hanyu-Pinyin-spelling, werd per 1 januari 1979 officieel geaccepteerd.

De Chinese taal behoort tot de Sino-Tibetaanse taalfamilie, in het bijzonder tot de Sinitische tak daarvan. Deze Sinitische tak is weer onder te verdelen in zeven dialectgroepen: Mandarijn-Chinees, Kantonees (Yuè), Min, Hakka (Kèjiā), Wú, Gàn en Xiāng.

Dialecten

De Mandarijn-Chinese dialecten zijn onderling zeer nauw verwant en worden gesproken van Noordoost-China tot 4000 km zuidelijker in Yunnan. Onder andere het Peking-Chinees, waarop de standaardtaal gebaseerd is, behoort tot deze groep. Het Kantonees (Yuè) uit Guangdong, met als hoofdstad Kanton, geldt onder Chinezen buiten China als de officieuze standaardtaal. Het Kantonees wordt in Nederland veel door de Chinese bevolkingsgroep gesproken.

In de geïsoleerde provincie Fujian hebben de Min-dialecten zich betrekkelijk onafhankelijk ontwikkeld, waardoor sommige kenmerken een uniek perspectief bieden op oudere taalfasen. Het Hakka (Kèjiā) wordt in het noorden van Guangdong en in een aantal kleinere Zuid-Chinese gebieden gesproken. De Hakkabevolking stamt waarschijnlijk af van Noord-Chinese migranten, maar gezien de overeenkomsten met het Min en het Kantonees hoort het Hakka taalkundig in Zuid-China thuis.

De Wu-dialecten worden voornamelijk gesproken in Zhejiang en Jiangsu, ten zuiden van de monding van de Yangzi Jiang. Ook de miljoenenstad Shanghai ligt in dit gebied.

In Jiangxi en het oostelijk deel van Hunan worden de Gan-dialecten gesproken; in het overige deel van Hunan spreekt men Xiang.

Klassiek Chinees

Het Klassiek Chinees of Wényán is de taal waarin tot in de twintigste eeuw bijna alle Chinese teksten werden geschreven. Het Wényán was de geschreven taal van de ambtenaren, die al tijdens de Qin-dynastie (221-206 v.Chr.) was ingevoerd en vooral diende om officiële stukken op schrift te zetten. In die tijd was het Baihua de dagelijkse spreektaal, de taal van de 'levende dialecten'. De keizers van de Sui- en Tang-dynastieën legden alle ambtenaren in het keizerrijk het gebruik van het Noord-Chinese dialect van Beijing (Mandarijn) op. Sinds de Yuan-dynastie wordt dit als het Algemeen Beschaafd Chinees beschouwd.

De zinsbouw en de woordenschat zijn gebaseerd op de spreektaal van de Periode van de Strijdende Staten (4de-3de eeuw v.C.). Toch was de schrijftaal al in die tijd enigszins gestileerd, in het bijzonder in de woordenschat. Omdat in het schrift alle homofonen vormen te onderscheiden zijn, ontwikkelde het Klassiek Chinees zich tot een zeer bondige maar kunstmatige schrijftaal en heeft dan ook geen eigen klankleer. Voor het oplezen wordt traditioneel overal in China gebruik gemaakt van de plaatselijke uitspraak die op dat moment geldig is.

Standaardtaal

De behoefte aan een levende standaardtaal dateert uit de periode van sociale en politieke verdeeldheid aan het begin van de twintigste eeuw. Er gingen toen stemmen op om het Peking-dialect, de hoofdstedelijke norm van de laatste eeuwen, tot standaard te verheffen. In 1919 werd niettemin een kunstmatige uitspraaknorm afgekondigd die pas in 1932 werd vervangen door de Pekinese uitspraak.

De zinsbouw en de woordenschat van de standaardtaal zijn die van de Mandarijn-Chinese dialectgroep. Deze taal wordt zowel in de Volksrepubliek China als op Taiwan als standaard beschouwd. Wel hebben beide landen hun eigen naam voor de standaardtaal: op Taiwan is de oorspronkelijke naam Guoyu (of Kuo-yü, 'Nationale Taal') gehandhaafd, maar op het vasteland heet de taal Putonghua ('Algemene Taal').

Als schriftelijke norm werd het Klassiek Chinees na de Literaire Revolutie van 1919 vervangen door Báihuà, de moderne schrijftaal.

Pinyin

Het Chinese schrift dateert van ca. 5000-4000 v.Chr., wordt als de oudste geschreven taal ter wereld beschouwd en kent maar liefst meer dan 80.000 karakters. Een gemiddelde Chinees gebruikt maar ca. 3000-4000 karakters, iemand met een goede opleiding heeft er 6000-8000 nodig. Om een krant te lezen heeft men voldoende aan 2000-3000 karakters.

Het Chinese schrift heeft zich ontwikkeld van een beeld- of pictografisch schrift met eenvoudige miniatuurafbeeldingen tot een ideografisch schrift met zeer gestileerde ontwerpen die men moet analyseren om ze te begrijpen. De Chinese karakters geven geen precieze indicatie over de uitspraak, zodat hetzelfde schrift vrij gemakkelijk in het hele land kan worden gebruikt door sprekers van verschillende dialecten.

In een poging het analfabetisme terug te dringen gebruikt men nu op grote schaal een algemeen geaccepteerd transcriptie-systeem om de taal in het Latijnse alfabet te schrijven: de zogenaamde Pinyin-spelling. Verder heeft men een systeem ontwikkeld om de meest voorkomende karakters te vereenvoudigen. Zo werden in 1956 meer dan 2000 karakters vereenvoudigd.

Na de stichting van de Volksrepubliek China zijn massale campagnes gevoerd voor de verbreiding van het schrift en van het Standaardmandarijn. Voor de weergave van het Standaardmandarijn in het Romeinse alfabet werd in 1957 een officiële transcriptienorm vastgesteld: Hànyu Pinyin (letterlijk: 'Transcriptie van het Chinees'). Toch is het nooit de bedoeling geweest het karakterschrift te vervangen door deze transcriptie.

Hànyu Pinyin, meestal kortweg Pinyin genoemd, is juist bedoeld om de uitspraak te noteren bij het leren schrijven van karakters. Buiten China is het gebruik van dit transcriptiesysteem voor de weergave van Chinese woorden sinds de jaren tachtig algemeen geworden. Hànyu Pinyin werd in 1982 als norm erkend door ISO, het bureau voor internationale normalisatie in Genève.

In China zijn verder meer dan 30 schriftvormen in gebruik. Hiervan bestaan er 20 al honderden jaren, waaronder het Mongools, Tibetaans, Dai, Yi, Oeigoers, Russisch en Mantsjoerij. Andere, zoals de taal van de Zhuang, die geen eigen schrift hadden, zijn omstreeks 1950 kunstmatig gecreëerd op basis van het Latijnse alfabet.

Het Pinyin-systeem heeft 24 medeklinkers, 15 klinkers (en klinkercombinaties) en vier tekens voor de in het Chinees belangrijke woordtoon. De toonhoogte (vlak, stijgend, dalend-stijgend, dalend) maakt van het karakter een ander woord en geeft het een andere betekenis. Daarnaast bestaat er een nog een neutrale toon, die wordt bepaald door de voorafgaande toon.

De uitspraak van een karakter kan worden verdeeld in: toon, beginklank en eindklank. De betekenis van een woord wordt bepaald door de toon van die klank; het toonteken wordt boven de klinkers geplaatst.

Zo kan de lettergreep 'ma' afhankelijk van de toon 'moeder', 'paard', 'hennep' of 'feeks' betekenen.

De Chinese taal kent geen verbuigingen en ook geen mannelijke en vrouwelijke woorden zoals in het Nederlands. Om enkelvoud en meervoud, mannelijk en vrouwelijk, tegenwoordige en verleden tijd aan te geven, moet men (aan een zin) telwoorden en bijwoorden toevoegen. Verleden tijd wordt aangegeven door tijdsbepaling en een toevoegsel dat aangeeft dat de activiteit al voorbij is.

Veel Chinese woorden bestaan uit twee of meer karakters of een-lettergrepige woorden. Bijvoorbeeld, het Chinese woord voor film is 'dian-ying', en bestaat uit de woorden dian ('elektriciteit') en ying ('schaduw'). Om het lezen makkelijker te maken, worden sinds kort in het Pinyin de lettergrepen samengevoegd die samen een woord vormen.

CHINA Informatie

ECONOMIE

Inleiding

China is altijd een arm land geweest. Het inkomen per hoofd van de bevolking werd in 1952 op \$57 geschat en voor 1997 werd het nationaal product per hoofd op \$620 geschat. De individuele consumptiestijging is tot voor kort zeer beperkt gebleven. Wel zijn met een belangrijk deel van de besparingen de collectieve voorzieningen (onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting, enz.) gefinancierd. China is nog steeds een overwegend agrarisch land; naar schatting (2001) werkt ca. 50% van de beroepsbevolking in de landbouw en ca. 50% in industrie, handel, transport en bij het bestuur. De huishouding is nog steeds hoog ontwikkeld en een kleine industrie, met eenvoudige middelen bedreven, behoren tot het traditionele systeem. In de 19de eeuw werd er voorzichtig begonnen met modernisering. In kuststeden als Shanghai, Tianjin, Hankou en Kanton werd door westerse en Japanse ondernemers een lichte industrie opgebouwd. In Mantsjoerije werd door Japan, op grond van daar gevonden kolen en ijzererts, een zware industrie gesticht, die nu nog steeds de ruggengraat van de moderne Chinese economie uitmaakt. Deze nieuwe activiteiten beroerden echter slechts kleine gebieden, omdat men in het westen dacht dat China over te weinig natuurlijke hulpbronnen beschikte die voor de wereldeconomie van belang was.

De buitenlandse handel was zeer bescheiden en de uitvoer bestond voornamelijk uit agrarische producten en wat metalen. Van 1949 tot 1952 had de wederopbouw plaats van het productieapparaat, dat in de oorlog tegen Japan (1937-1945) en daarna in de burgeroorlog zwaar had geleden. Het bestrijden van de inflatie was zeer succesvol in deze periode.

In 1953 ging het eerste vijfjarenplan van start, met de nadruk op de ontwikkeling van de zware industrie. Volgens de officiële opgaven groeide de economie in de periode 1953-1957 met ca. 8,3% per jaar. Voor de volgende vijfjarenplannen (zes tussen 1958 en 1990) zijn slechts vage bijzonderheden over de doelstellingen verschaft, waarbij wel duidelijk is dat de sectoren landbouw en industrie als zwaartepunten werden beschouwd, het zogenaamde 'lopen op twee benen'. Het "Grote Sprong Voorwaarts" programma (1958-1960), waarin geprobeerd werd de groei van de moderne en traditionele sectoren te versnellen, mislukte totaal door misoogsten en de stopzetting van de hulp van de Sovjet-Unie in 1960.

Ook de Culturele Revolutie (1966-1969), waarbij getracht werd de door Mao geprekeerde permanente revolutie te zuiveren van 'kapitalistische' en 'revisionistische' smetten, had een negatieve invloed op de economische ontwikkeling, o.a. als gevolg van de ontwrichting van het vervoer en de doorbetaling van lonen en premies, terwijl er in de bedrijven vaak alleen maar politieke discussies werden gevoerd en het werk stil lag. Sinds de dood van Mao in september 1976 wordt naar politieke stabiliteit gestreefd en wordt een pragmatische economische politiek gevolgd. Conjuncturele oververhitting en structuurproblemen van een economisch systeem in overgang karakteriseren de recente ontwikkelingen.

Sinds 1990 wordt de economie in een snel tempo - vooral in de kustprovincies - geliberaliseerd en geprivatiseerd. De hoge economische groei liep als gevolg van de Aziatische crisis terug tot naar schatting 6,5%. De Chinese economie werd in 2003 hard geraakt door de uitbraak van de gevaarlijke longziekte SARS. De economische groei in het tweede kwartaal van 2003 bedroeg 6,7%, het laagste groeitempo sinds 1992. SARS had vooral invloed op de dienstensector en het passagiersvervoer, dat zowel over land als via de lucht drastisch afnam.

China: regionale productie

BEIJING: chemicaliën, auto's, machines, metallurgie, textiel en elektronica.

BINNEN MONGOLIË: veeteelt, bosbouw, akkerbouw, voedselverwerking, raffinage van grondstoffen, diverse lichte industrieën.

HEILONGJIANG: olie, steenkool, staal, zware machines, papier, voedingsmiddelen, farmacie.

LIAONING: petrochemie, metallurgie, machines, elektronica, schepen, bouwmaterialen, luchtvaart.

JILIN: landbouw, auto's, chemie, ijzer, staal, non-ferro, olie, voedingsmiddelen.

HEBEI: graan, katoen, glas, textiel, machines.

TIANJIN: petrochemie, auto's, auto-onderdelen, metallurgie, elektronica, staal.

SHANDONG: staal, steenkool, petrochemie, bouwmaterialen, consumentenelektronica, textiel, graan, rijst, maïs, visserij.

JIANGSU: machines, textiel, elektronische componenten, eindproducten en metaalhalffabrikaten, voedselverwerking, petrochemie, elektronica.

SHANHAI: financieel- en dienstencentrum, auto's, petrochemie, elektronica, ijzer, staal, zware machines, elektrische apparaten.

ZHEJIANG: havens, schoenen, kleding, plastic speelgoed, kleine huishoudelijke artikelen, chemie, telecommunicatieapparatuur, machines, citrusvruchten, zijderupsen, thee.

FUJIAN: havens, voedselverwerking, textiel, elektronische halffabrikaten, petrochemie, auto's, bouwmaterialen, elektronica, landbouwproducten.
 GUANGDONG: assemblage, elektronica, speelgoed, kleding.
 HAINAN: koffie, thee, rubber, kokosnoten, suikerriet, peper, metaalbewerking, petrochemie, farmacie, chemie, voedselverwerking, elektronica.
 GUANGXI: fruit, suikerriet, bananen, non-ferroproducten, bouwmaterialen, textiel, kolen, ijzer, staal.
 GUIZHOU: landbouw, tabak, kolen, diverse mineralen.
 JIANGXI: hout, bamboe, textiel, papier, chemie, elektronica.
 YUNNAN: landbouw, tabak, suiker, koffie, koper, zinksmelterijen.
 SICHUAN: energie, metaal, mijnbouw, chemie, machines, luchtvaart, ruimtevaart, elektronica, graan, varkens, natuurlijke olie, medicinale kruiden, raapzaad, katoen, suiker, thee, sinaasappelen, natuurlijke zijde, houtolie, ijzer, staal, machines, elektrische machines.
 CHONGQING: machines, chemie, metallurgie, textiel, elektriciteit, elektronica,
 SHAANXI: machines, textiel, vliegtuigen, elektronica, militaire producten.
 SHANXI: kolen, ijzer, cokes, chemie.
 HENAN: graan, katoen, tabak, goud, kolen.
 HUNAN: rijst, antimonium, wolfram, fluoride, loos, zink, grafiet, kwik, machines, Landbouwvoertuigen, locomotieven, zware gereedschappen, kunstmest, cement.
 HUBEI: staal, auto's, mechanica, bouwmaterialen, chemicaliën, textiel.
 TIBET: veeteelt, toerisme.
 QINGHAI: petrochemie, chemie, textiel, metaalbewerking, leer, machines.
 XINGJIANG: katoen, olie, aardgas.
 NINGXIA: steenkool, graan, olie.
 GANSU: nikkel, platina, olie, steenkool.

LANDBOUW

De landbouw vervult nog steeds een zeer belangrijke rol in China, hoewel maar 10% van China's oppervlakte geschikt is voor landbouwdoeleinden. Naast het kleine landbouwareaal kent de landbouwsector nog vele problemen: de landbouwgrond per bedrijf is eigenlijk veel te klein (gemiddeld 0,1 ha), er heerst een hoge werkloosheid, er zijn onvoldoende opslag- en distribatiefaciliteiten, landbouwgrond wordt verloren aan urbanisatie en woestijnvorming, er is waterschaarste en gebrek aan onderzoek. Ten slotte wordt de Chinese landbouw regelmatig geteisterd door natuurgeweld. Veel geld wordt gestoken in een biotechnologieprogramma voor de ontwikkeling van landbouwproducten met een hogere opbrengst of die veel beter bestand zijn tegen ziekten. Tevens hoopt men hierdoor zelfvoorzienend te blijven in de landbouwproductie. Er worden ook weer pogingen ondernomen om te komen tot een hernieuwde collectivisering om de schaalvergroting van de boerenbedrijven te realiseren. Eind 1956 werkte nog meer dan 90% van de boeren in collectieve bedrijven. Op dit moment zijn er meer dan 2000 staatsboerderijen met een gemiddelde oppervlakte van 2300 ha. De werknemers op deze bedrijven weten een 30% hoger inkomen te realiseren vergeleken met hun collega's van de familiebedrijfjes.

China heeft drie belangrijke landbouwgebieden:

- het gebied ten zuiden van de Yangtze, waar overvloedige regen valt en twee keer per jaar rijst geoogst kan worden. Verder wordt hier tarwe, jute, suikerriet en subtropische producten verbouwd.
- het gebied tussen de Yangtze en de Gele Rivier (Huang-He) waar ook twee keer per jaar rijst en tarwe geoogst kan worden.
- het gebied in het noorden, waar door het drogere klimaat maar één tarweoogst per jaar mogelijk is.

Van de voedselgranen is rijst het belangrijkste, gevolgd door tarwe, maïs en andere granen (kanliang, (een soort sorghum) gierst en gerst en knolvruchten. Hoewel China nog steeds graan invoert, is de import sinds de landbouwhervormingen sterk gereduceerd.

Vanaf het begin van de jaren tachtig wordt de katoensector speciaal gestimuleerd, onder andere door ook hier prijshervormingen door te voeren en meer vrijheid toe te staan in de planning van de oogst. Het gevolg is een toename geweest van 22% in het katoenareaal en een productieverhoging van 72%. Katoen is het voornaamste handelsgewas en grondstof voor de exporterende industrie en wordt zowel in Zuid- als in Noord-China geteeld. Naast katoen is ook de productie van agrarische industriële gewassen, zoals sojabonen, suiker, aardnoten, raapzaad en sesam, aanzienlijk gestegen, hoewel ook van deze producten vaak nog grote hoeveelheden worden geïmporteerd.

Tot China's cultuurgewassen behoren verder: thee (met name uit het zuidoosten), tabak (Midden-China en het

zuiden), moerbeien, sinaasappelen, kamfer en gember (uit het zuiden). Verder is sterke nadruk gelegd op diversificatie in de agrarische sector, door zich ook met name op bosbouw en veehouderij te richten.

Veehouderij, bosbouw en visserij

Door de grote aandacht voor de akkerbouw is de ontwikkeling van de veehouderij achtergebleven. Toch neemt het belang van de veehouderij steeds verder toe. Van het landbouwgebied is 55% grasland, en sinds 1979 groeit de veehouderij sneller dan de akkerbouw. Koeien, paarden, buffels en yaks worden voornamelijk geweid op de enorme grassteppen die zich uitstrekken van de noordoostelijke vlakte via Binnen-Mongolië tot het westen en zuidwesten.

De in geheel China meest voorkomende vorm van veehouderij is de fokkerij van kleinvee, met name varkens (China heeft de grootste varkensstapel ter wereld).

Tussen 1949 en 1994 zou de veestapel ongeveer zijn vervijfvoudigd (van 160 miljoen naar 778 miljoen stuks vee), terwijl in het laatstgenoemde jaar 1,3 miljard stuks pluimvee werden gehouden, vrijwel uitsluitend op de eigen grond van de boeren. Het meeste vee in China doet dienst als last- en trekdier, want de meeste Chinezen eten vrijwel geen zuivelproducten.

De belangrijkste bosgebieden van China liggen in het noordoosten, en tungolie en teakhout zijn de voornaamste producten. Door vele eeuwen roofbouw en illegale houtkap is grote schade toegebracht aan het bosbestand. Sinds 1949 is ca. 86 miljoen ha land herbebost. Slechts een derde hiervan heeft het echter overleefd. Het totaal beboste areaal bedraagt 128 miljoen ha (13,4% van China).

De overheid, die eindelijk inzag wat voor geweldige schade de erosie aan het land toebracht, heeft zich ten doel gesteld in het jaar 2000 de bosoppervlakte vergroot te hebben tot 20% van de totale oppervlakte. Met buitenlandse hulp is het Chinese bosareaal sinds 1997 weer behoorlijk toegenomen. Sinds kort is de houtkap van bijzondere boomsoorten verboden.

De visserij wordt intensief beoefend op de meeste binnenwateren (ca. 5 miljoen ha) en langs nagenoeg de hele kust.

Ook veel huishoudens houden zich bezig met het kweken van vis en/of met visvangst.

Mijnbouw en energievoorziening

MIJNBOUW

Als een van de weinige landen ter wereld beschikt China over alle voorkomende typen mineralen in de wereld, die trouwens allemaal staatsbezit zijn. Zowel staatsbedrijven als privé-bedrijven betalen een vast percentage over de jaarlijkse inkomsten, in ruil voor het mogen exploiteren en exploreren van de minerale rijkdommen.

Wat de voorraden delfstoffen betreft, heeft China de grootste reserve ter wereld. Zo wordt de reserve aan kolen in China geschat op meer dan een biljoen ton, hoewel de kwaliteit in vele streken veel te wensen overlaat. Op dit moment wordt nog ongeveer driekwart van de binnenlandse energiebehoefte door kolen gedekt. De belangrijkste kolencentra liggen in de provincies Hebei, Shanxi, Shandong, Jilin en Anhui; de totale productie bedroeg in 1994 1212 miljoen ton, waardoor China tot de grootste drie kolenproducerende landen ter wereld behoorde.

Grote voorraden ijzererts bevinden zich o.a. in de provincies Shanxi, Hebei en Shandong. De reserves worden geschat op 496 miljard ton. Sinds 1996 is China de grootste producent van ruw staal ter wereld. Het grote probleem is echter dat de ijzerertsreserves van lage kwaliteit zijn, waardoor ook het geproduceerde ijzer en staal van slechte kwaliteit is, en nauwelijks van waarde voor de export. Het is dan ook niet vreemd dat er jaarlijks nog miljoenen tonnen aan diverse soorten staal geïmporteerd moeten worden. Om de

productie te verbeteren en te optimaliseren worden de vele kleine ijzer- en staalfabrieken gesloten en is het uiteindelijk de bedoeling om te komen tot maar zes grote conglomeraten. Zij moeten op de internationale markt gaan opereren en gaan concurreren met Zuidoost-Aziatische en Westerse staalbedrijven.

Voor o.a. wolfram, antimoon, titanium, tantalium en zware fluoriet wordt China geacht de grootste reserves ter wereld te bezitten. De exploitatie van niet-ijzerhoudende metalen blijkt echter moeilijk, gezien de grote hoeveelheden die hiervan moesten worden ingevoerd in de tweede helft van de jaren zeventig (o.a. koper, aluminium, nikkel en lood). China is een belangrijke producent en exporteur van titanium, maar ook van zeldzame metalen als vanadium, germanium, gallium en polykristallijne siliconen.

In 1994 bedroeg de productie van ruwe aardolie 148 miljoen ton. De offshore-winning in de Golf van Bohai in de buurt van Tianjin, waar al in 1975 olie werd gewonnen, blijkt bescheiden van omvang. Schattingen over aardoliereserves lopen zeer uiteen. Men gaat uit van een vastelandreserve van vele miljarden tonnen en een even grote reserve voor de kust. De tot nog toe geproduceerde aardolie bevat een hoog gehalte aan paraffine of was, wat de winning en raffinage een kostbare zaak maakt. De petrochemische industrie is zeer belangrijk voor China, zowel voor de staatskas als voor de leveranties aan veel industrietakken. Op dit moment kan men de

binnenlandse vraag niet aan en is daardoor gedwongen om veel petrochemische producten te importeren. Aardgasvelden bevinden zich bij Kanton (Guangzhou), Shanghai en in de provincie Sichuan, maar erg veel wordt er niet geproduceerd. De gasproductie vertoonde in 1979 een piek, waarna de winning tot 1984 met 15% daalde. Men schatte toen dat het aardgasveld met 20% was afgenomen. De meeste winning vindt plaats in Sichuan en in totaal bedraagt de aardgasvoorraad ca. 400 biljoen kubieke meter. Verder wordt tin, molybdeen, mangaan, lood en zink en bauxiet gewonnen. De Chinese bodem bevat ook aanzienlijke hoeveelheden goud, platina, nikkel, titaan, grafiet, fosfor, vloeispaat en kwik. Daarnaast zijn asbest, zwavel, zout en fosfaat van enige betekenis.

ENERGIEVOORZIENING

Door de snelle economische groei in China zal het energieverbruik in de komende decennia in een hoog tempo toenemen. In 2001 werd 1,21 miljard ton SCE (Standard Coal Equivalent) energie geproduceerd. Steenkool droeg daaraan bij met 68%, aardolie 20,2%, aardgas 3,4% en waterkracht 8,4%.

Het energieverbruik bedroeg 1,32 miljard ton SCE, waarvan 67,5% steenkool, 23,5% aardolie, 2,5% aardgas en 6,9% waterkracht.

De energiesector staat grotendeels onder controle van staatsbedrijven. In het tiende vijfjarenplan (2001-2005) wil China zijn energievoorziening reorganiseren. Men is van plan om voor eind 2005 het aandeel van steenkool in niet-duurzame energie met 3,9% te verlagen. Het aandeel van aardgas en waterkracht moet dan met 5,6% verhoogd zijn.

De olie- en aardgasreserves zijn op dit moment niet voldoende om de binnenlandse vraag te dekken en olie en aardgas worden steeds meer geïmporteerd.

Voor wat betreft windenergie zijn er in het tiende vijfjarenplan weinig concrete plannen opgenomen. Eind 2001 had China 27 windenergiecentrales, goed voor een geïnstalleerd vermogen van bijna 400.000 kW.

Zonne-energie lijkt meer kansen te hebben, met name in het westen van het land. Men is van plan om daar meer dan 200 miljoen dollar te investeren. Het zonne-energiegebruik is de laatste vijf jaar gemiddeld met 30% per jaar gestegen.

Waterkracht is in de verre toekomst de meest veelbelovende manier om niet meer van steenkool afhankelijk hoeven te zijn. China heeft een zeer groot potentieel en het streven is om een kwart van de totale energiebehoefte door waterkracht op te wekken.

Industrie

Na 1958 zijn geen officiële cijfers gepubliceerd, maar uit incidentele gegevens en indexcijfers die af en toe zijn verstrekt, kan worden afgeleid dat grote vooruitgang is geboekt.

Net als in de landbouw hebben in de industrie hervormingen plaatsgevonden. Doordat sinds de invoering van het contractstelsel met minder mensen meer wordt geproduceerd, dreigde op het Chinese platteland een zeer grote werkloosheid te ontstaan. Vestiging van industriële bedrijven in agrarische gebieden kon hier een oplossing bieden. Sinds 1978 zijn bijna 50 miljoen Chinese boeren tewerkgesteld in plattelandsbedrijven en in toeleveringsbedrijven voor de stedelijke industrie. In gebieden rond de grote steden, zoals Peking, werkt 80% van de plattelandsbevolking al buiten de landbouwsector.

De huidige politiek is gericht op het scheppen van een nieuwe klasse van ondernemers, handelaren en managers. Zo zijn in de loop van de jaren tachtig de mogelijkheden voor individuele ondernemers om een eigen bedrijf op het platteland te beginnen of om een bestaand collectief bedrijf over te nemen aanzienlijk toegenomen. De hervormingen zijn er verder op gericht de reeds bestaande rurale industriële bedrijven te verzelfstandigen.

De instelling van de Speciale Economische Zones (SEZ's) waarin geëxperimenteerd wordt met nieuwe managementtechnieken, marktverhoudingen en arbeidsrelaties, is te beschouwen als een onderdeel van de open-deurpolitiek. De SEZ's moeten buitenlandse investeringen aantrekken voor exportgerichte technologisch hoogwaardige industrieën. Weliswaar is een aantal vormen van liberalisering van de Chinese economische betrekkingen met het buitenland doorgevoerd, deze gaan echter samen met de handhaving en soms versterking van een protectionistische politiek die gericht is op de ontwikkeling en modernisering van de eigen handel en industrie.

In 1994 was het aandeel van de Chinese industrie in het nationaal inkomen beduidend groter dan dat van de landbouw (47% resp. 21% van het nationaal inkomen). Bovendien overtreft de totale waarde van de door de plattelandsindustrie voortgebrachte productie die van het agrarisch bedrijf. Wel werkte in 1993 nog steeds een groot aandeel van de werkbevolking in de landbouw: 61%, terwijl ca. 18% in de industrie en 21% in de andere sectoren werkzaam was.

De decentralisatie van industriële complexen begon al lang voor de plattelandshervormingen. Deels is dit geschied om het transportsysteem te ontlasten, deels uit strategische overwegingen. Bij de gedecentraliseerde industrialisatie op provincie- en districtsniveau werd eveneens getracht de bedrijfsgrootte aan te passen aan lokale omstandigheden, waarbij werd gelet op aanwezige grondstoffen, technologie en kennis. Zo is bekend dat in 1976 de helft van de industriële productie afkomstig was van betrekkelijk kleine bedrijven; voor de elektriciteit- en kolenproductie bedroeg dit aandeel eenderde, voor kunstmest 70% en voor cement 60% van de

totale productie.

De industrie is overwegend geconcentreerd in het noordoosten en in de gebieden Peking-Tianjin en Shanghai-Nanjing, in mindere mate in Midden-China, in het Sichuanbekken, alsmede hier en daar in het zuiden. Het belangrijkste centrum van de lichte industrie (o.a. textielbedrijven) die men verder in alle provincies vindt, is Shanghai. Naast de textielnijverheid zijn de staal- en machine-industrie belangrijk. De kwaliteit van de industriële productie is regelmatig verbeterd en de verscheidenheid verruimd.

INDUSTRIE

Na 1958 zijn geen officiële cijfers gepubliceerd, maar uit incidentele gegevens en indexcijfers die af en toe zijn verstrekt, kan worden afgeleid dat grote vooruitgang is geboekt.

Net als in de landbouw hebben in de industrie hervormingen plaatsgevonden. Doordat sinds de invoering van het contractstelsel met minder mensen meer wordt geproduceerd, dreigde op het Chinese platteland een zeer grote werkloosheid te ontstaan. Vestiging van industriële bedrijven in agrarische gebieden kon hier een oplossing bieden. Sinds 1978 zijn bijna 50 miljoen Chinese boeren tewerkgesteld in plattelandsbedrijven en in toeleveringsbedrijven voor de stedelijke industrie. In gebieden rond de grote steden, zoals Beijing, werkt 80% van de plattelandsbevolking al buiten de landbouwsector.

De huidige politiek is gericht op het scheppen van een nieuwe klasse van ondernemers, handelaren en managers. Zo zijn in de loop van de jaren tachtig de mogelijkheden voor individuele ondernemers om een eigen bedrijf op het platteland te beginnen of om een bestaand collectief bedrijf over te nemen aanzienlijk toegenomen. De hervormingen zijn er verder op gericht de reeds bestaande rurale industriële bedrijven te verzelfstandigen.

De instelling van de Speciale Economische Zones (SEZ's) waarin geëxperimenteerd wordt met nieuwe managementtechnieken, marktverhoudingen en arbeidsrelaties, is te beschouwen als een onderdeel van de open-deurpolitiek. De SEZ's moeten buitenlandse investeringen aantrekken voor exportgerichte technologisch hoogwaardige industrieën. Weliswaar is een aantal vormen van liberalisering van de Chinese economische betrekkingen met het buitenland doorgevoerd, deze gaan echter samen met de handhaving en soms versterking van een protectionistische politiek die gericht is op de ontwikkeling en modernisering van de eigen handel en industrie.

In 1994 was het aandeel van de Chinese industrie in het nationaal inkomen beduidend groter dan dat van de landbouw (47% resp. 21% van het nationaal inkomen). Bovendien overtreft de totale waarde van de door de plattelandsindustrie voortgebrachte productie die van het agrarisch bedrijf. Wel werkte in 1993 nog steeds een groot aandeel van de werkbevolking in de landbouw: 61%, terwijl ca. 18% in de industrie en 21% in de andere sectoren werkzaam was.

De decentralisatie van industriële complexen begon al lang voor de plattelandshervormingen. Deels is dit geschied om het transportsysteem te ontlasten, deels uit strategische overwegingen. Bij de gedecentraliseerde industrialisatie op provincie- en districts-niveau werd eveneens getracht de bedrijfsgrootte aan te passen aan lokale omstandigheden, waarbij werd gelet op aanwezige grondstoffen, technologie en kennis. Zo is bekend dat in 1976 de helft van de industriële productie afkomstig was van betrekkelijk kleine bedrijven; voor de elektriciteit- en kolenproductie bedroeg dit aandeel eenderde, voor kunstmest 70% en voor cement 60% van de totale productie.

De industrie is overwegend geconcentreerd in het noordoosten en in de gebieden Peking-Tianjin en Shanghai-Nanjing, in mindere mate in Midden-China, in het Sichuanbekken, alsmede hier en daar in het zuiden. Het belangrijkste centrum van de lichte industrie (o.a. textielbedrijven) die men verder in alle provincies vindt, is Shanghai. Naast de textielnijverheid zijn de staal- en machine-industrie belangrijk. De kwaliteit van de industriële productie is regelmatig verbeterd en de verscheidenheid verruimd.

TEXTIELINDUSTRIE

China is de grootste kleding- en textielproducent ter wereld, en deze sector levert een belangrijke bijdrage aan China's totale uitvoer. Dit komt onder andere door de lage loonkosten, wat een sterke concurrentiepositie oplevert. Als de inefficiëntie en de bureaucratie verminderd kunnen worden en tegelijkertijd de transportfaciliteiten en het technologisch niveau verbeterd worden, dan wordt China een nog veel grotere speler op de wereldmarkt. De belangrijkste kledingindustrieën bevinden zich in Guangzhou, Hangzhou (o.a. zijde), Suzhou (o.a. zijde) en Dalian.

China heeft sinds een aantal jaren zelfs een eigen mode-industrie: van ontwerp tot eindproduct. Chinese modeontwerpers en modehuizen voeren hun eigen merken en modelijnen.

Veel internationale topmerken hebben vaak winkels in grote hotels, grote winkelcentra of verkopen hun kleding via warenhuizen. De belangrijkste modebeurzen zijn in Beijing en Dalian.

Transportmiddelenindustrie

AUTO-INDUSTRIE

Het aantal geproduceerde voertuigen in China zelf bedroeg in 2002 3,25 miljoen stuks (verwachting 2003: 3,9 miljoen). De Chinese auto-industrie staat in Azië na Japan op de tweede plaats op de ranglijst van belangrijkste personenwagenproducenten.

Volkswagen beheerst de markt met 40%, gevolgd door Peugeot-Citroën, Daihatsu, Honda en General Motors. De belangrijkste Chinese autofabrikanten zijn First Automotive Work, Shanghai Automotive Industry en Dongfeng Motor.

Er zijn 6,3 auto's op 1000 mensen, en daarmee scoort China de laagste autodichtheid in Azië.

In de Chinese auto-industrie werken meer dan 1,5 miljoen werknemers, waarvan ca. 730.000 in de sector auto-onderdelen.

VLIEGTUIGBOUW EN RUIMTEVAART

China is een belangrijke markt voor internationale vliegtuigbouwers. Diverse internationale vliegtuigproducenten zijn al in China gevestigd voor de productie van vliegtuigonderdelen.

De ruimtevaart is een prioriteitssector van de overheid en de China Aerospace Industry Corporation is verantwoordelijk voor de sector. China hecht veel waarde aan internationale samenwerking en er bestaan op dit moment veel contacten en samenwerkingsvormen tussen China en de Verenigde Staten, Australië, Japan en West-Europa.

SCHEEPSBOUW

De scheepsbouw is met meer dan 2000 scheepswerven een belangrijke sector voor de export. Zes procent van de productie wordt naar het buitenland verkocht en met de bouw van ca. 4,5 miljoen ton in 2002, staat China na Zuid-Korea en Japan op de derde plaats van de wereldranglijst. Dankzij de buitenlandse investeringen worden de scheepswerven steeds moderner en efficiënter.

De middelgrote en grote scheepswerven liggen vooral in de provincies Jiangsu, Shanghai, Guangdong en Shandong.

HANDEL

In 2002 importeerde China voor \$295 miljard dollar en exporteerde het voor \$325 miljard dollar. De verandering in de importstructuur ten gevolge van de hervormingen leidde tot twee keer toe, tot een explosieve groei van de import uit ontwikkelde industrielanden (m.n. duurzame consumptieartikelen), wat voor grote tekorten op de Chinese betalingsbalans zorgde. Inmiddels vertoont deze een overschot van \$30,4 miljard dollar. Wat de export betreft wordt er het meeste geld verdiend met de export van machines en textiel. De buitenlandse handel is vooral een zaak van de kustprovincies, met als koploper de provincie Guangdong.

Tot voor kort waren het vooral de dochterondernemingen van buitenlandse bedrijven die de toon zetten in China's buitenlandse handel. Tegenwoordig zijn het vooral de dochterondernemingen van buitenlandse bedrijven die hun aandeel jaarlijks vergroten. Zij namen in 2002 meer dan de helft van China's totale buitenlandse handel voor hun rekening. In de toekomst zullen steeds meer buitenlandse bedrijven vanwege de goedkope arbeidskrachten in China neerstrijken. De belangrijkste handelspartners aan de Chinese grens zijn Rusland, Mongolië, Vietnam en Noord-Korea. Naar deze landen worden vooral industriële eindproducten geëxporteerd; ingevoerd worden vooral grondstoffen.

Handel met Nederland

Sinds de jaren zeventig is de handel tussen China en Nederland explosief gegroeid. Zo steeg de Nederlandse invoerwaarde uit China tussen 1995 en 2002 van 1,6 miljard euro tot 8,77 miljard euro. De Nederlandse uitvoer steeg in dezelfde periode gering, van 0,6 miljard euro tot 1,5 miljard euro. Hierdoor is het handelstekort met China in korte tijd sterk opgelopen.

Circa driekwart van de Chinese export naar Nederland bestaat uit fabrikaten, machines, kleding en aanverwante artikelen. De Nederlandse invoerwaarde van chemische producten, diverse gefabriceerde goederen en schoeisel nam in 2002 af.

Door de dierenziektes die de afgelopen jaren Nederland geteisterd hebben, stagneerde de export van vlees- en zuivelproducten. Positieve bijdragen kwamen van chemische producten, fabrikaten, machines en vervoersmiddelen.

E-business en internet

De e-business is in China nog niet voldoende technisch ontwikkeld, met name als het gaat om betalingsveilige transacties. Daarom wordt er meestal online besteld en bij levering betaald. De online-winkelverkoop bedroegen eind 2000 ruim 52 miljoen dollar. De verwachting is dat het gemiddeld transactievolume van e-business in 2005 toegenomen zal zijn tot meer dan 10 miljard dollar per jaar.

In juni 2001 waren er meer dan 600.000 geregistreerde domeinnamen, 238.000 websites en 45.000 online-databases. Het aantal internetgebruikers bedroeg in juni 2001 ca. 26,5 miljoen, waarvan de meeste in de grote steden aan de oostkust wonen.

GESCHIEDENIS

Prehistorie en oudheid

Xia / Shang tijdperk

De eerste overblijfselen van menselijk leven die in China gevonden zijn, dateren van ongeveer 700.000 jaar geleden. Beenderen van deze zogenaamde Lantian-mens zijn gevonden aan de midden- en bovenloop van de Gele Rivier. De Peking-mens is veel jonger, fossielen van dit mensentype dateren van ca. 500.000 jaar geleden. In het neolithische tijdperk, ca. 6000 jaar geleden, begonnen de vele nomadische stammen zich definitief op bepaalde plaatsen te vestigen, het land te bewerken en vee te houden. Voorbeelden uit deze tijd zijn de Yangshao- en Longshan-cultuur.

De Shang-dynastie is de eerste beschaving waar daadwerkelijk bewijzen van zijn gevonden in de Noord-Chinese vlakten rond de Gele Rivier, in de huidige provincies Shandong, Henan en Hebei en in delen van Shaanxi en Shanxi. Ze maakten gereedschappen en voorwerpen van brons, gegoten in aardewerken vormen. Rondom het leefgebied van de Shang ontstonden andere staten die wel veel van de Shang-cultuur overnamen, maar verder politiek onafhankelijk bleven.

Zhou-dynastie en Qin-dynastie

Door een van deze staten, de Zhou, werden de Shang omstreeks 1050 v.Chr. verslagen. De Zhou (1050-256 v.Chr.) regeerden over een zeer groot gebied door middel van een feodaal stelsel, waarbij adellijke families van de machthebbers over de verschillende Zhou-staten de scepter zwaaiden. Het rijk was zelfs zo groot dat er een tweede hoofdstad gebouwd werd in Luoyang. Maar de grootte van het rijk was tevens haar zwakte. De edelen in de afgelegen gebieden deden waar ze zin in hadden, want van een sterk centraal bestuur kon geen sprake zijn. Hierdoor was het voor kwaadwillende machten niet moeilijk om de Zhou aan te vallen en snel te verzwakken. In 771 v.Chr. werden de Zhou dan ook richting oosten verdreven door "barbaren" en ontevreden onderdanen. De oostelijke Zhou-dynastie wordt in de geschiedschrijving in twee periodes verdeeld, de "Lente- en Herfstperiode" en de "Periode der Strijdende Staten", die onderling veelvuldig oorlog voerden. De Qin, die rond de westelijke hoofdstad woonden, bleven uiteindelijk als sterkste macht over en versloegen in 256 v.Chr. de Zhou, en de andere staten in 221 v.Chr. De Qin-dynastie bleek zeer sterk en machtig en zou een grote invloed op de verdere geschiedenis van China hebben. De stichter van de dynastie, Qin Shihuangdi, werd de "eerste keizer" genoemd en was voor bijna alle Chinezen een aansprekende figuur. Hij regeerde echter zeer autoritair en China werd verdeeld in graafschappen en militaire regio's, die wel centraal bestuurd werden. Er werden zelfs regels opgesteld voor de geschreven taal en voor gewichten en maten.

Intellectuele tegenspraak werd niet geduld en dat was een van de redenen dat er al snel verzet kwam tegen Qin, die in 214 v.Chr. het Chinese gebied al had uitgebreid tot in het huidige Vietnam. In 210 v.Chr. overleed Qin en zijn drie opvolgers waren niet bij machte om het nog altijd latent aanwezige verzet te breken.

Han-dynastie, Tang-dynastie en Song-dynastie

Na de Qin-dynastie ontwikkelde zich de Han-dynastie, die slim van het verzet onder de bevolking profiteerde en een van de grootste dynastieën werd in de geschiedenis van China. De staat werd geregeerd op basis van het Confucianisme -ieder individu en iedere machthebber dient het geluk van de ander na te streven en daarbij zijn een goede opleiding en bepaalde rituelen van groot belang- en er brak een periode aan van grote bloei van de cultuur en de wetenschap. Belangrijk in deze periode was ook de openstelling van de Zijderoute naar het westen en de intrede van het boeddhisme. Bovendien werden verschillende regio's veel sterker verbonden met elkaar waardoor er langzaamaan een groot Chinees rijk ontstond met een eigen identiteit.

De ondergang van de Han-dynastie was onder andere te wijten aan de economische opkomst van de regio's rond de zuidelijke Sichuan-laagvlakte en de Yangtse-vallei. Men voelde zich op een gegeven moment sterk genoeg om opstanden te organiseren die er uiteindelijk toe leidden dat China in drie statendelen uit elkaar viel: De Wei, de Shu en de Wu. Deze drie staten voerden eeuwenlang strijd en oorlog om de hegemonie, met als gevolg dat het Chinese rijk nog meer versnipperde en de totale chaos uitbrak. Uit deze verwarrende periode kwamen tenslotte toch weer twee machtige dynastieën naar voren, de Tang- en de Song-dynastie.

Tijdens de Tang-dynastie (618-907 n.Chr.) groeide en bloeide het Chinese rijk als nooit tevoren. Zo telde de hoofdstad Chang'an (nu: Xi'an) meer dan 2 miljoen inwoners en was daarmee op dat moment zeer waarschijnlijk de grootste stad ter wereld. Het Chinese rijk was in die tijd ook uitstekend georganiseerd. Wetten golden voor het hele land en overal werden confucianistische scholen opgericht. Verder werd er veelvuldig handel gedreven met het buitenland en bereikte het boeddhisme haar hoogtepunt. In dezelfde Tang-periode beleefde het boeddhisme ook een neergang omdat men deze invloed van buitenaf te machtig zag worden.

Tijdens de Tang-dynastie werden verder grote politieke vernieuwingen gerealiseerd en werd het aanvankelijk armere zuiden steeds rijker. De Tang-periode was er een van verstedelijking en van een bloeiende buitenlandse handel. Verder werden er vele ontdekkingen en uitvindingen gedaan, maar het was ook een tijd van een zekere decadentie en China als militaire macht stelde niet zoveel voor. Het boeddhisme had nog steeds te lijden onder de onderdrukking tijdens de Tang-periode en het denken in China werd 800 jaar lang bepaald door het neo-confucianisme.

Uiteindelijk kwam er een einde aan deze ook op cultureel gebied bloeiende periode door economische problemen. Met name de steeds rijker en machtiger wordende landadel zorgde uiteindelijk voor de desintegratie van de Tang-dynastie, een proces dat zich over een periode van vijf eeuwen voltrok.

De Song-dynastie (960-1279) bracht weer eenheid in het verscheurde rijk. Men had echter al snel te lijden onder invallen van de 'barbaarse' Khitans die vanuit het noorden in 946 de hoofdstad Kaifeng veroverden en de Song naar het zuiden verdreven. Deze bezetting van het noorden van China zou 300 jaar duren.

Mongoolse overheersing

In de dertiende eeuw slaagden de Mongolen erin om geheel China te veroveren. Onder leiding van de befaamde Djengis Khan werd in 1215 Beijing veroverd. Het toenmalige Mongoolse rijk werd na de dood van Djengis Khan verdeeld onder zijn drie zoons en een kleinzoon. Zoon Ogodai viel China opnieuw binnen en versloeg de Khitan-heersers in het noorden. De Song in het zuiden hielden vijf decennia stand, maar werden in 1279 verslagen door de kleinzoon van Djengis Khan, Kublai Khan. Hij heerste vanaf die tijd over heel China en koos Yuan als naam voor zijn dynastie.

Het leven onder de Mongolen was voor de Chinezen niet gemakkelijk. Ze moesten zich qua kledij, tradities, taal en eten volledig aanpassen aan de Mongoolse gewoonten. De confucianistische denkbeelden en de bestuurspolitiek mocht men wel behouden.

De Mongoolse periode kenmerkte zich ook door de veelvuldige contacten met het buitenland, onder andere met het islamitische Perzië en met Europa, waarvan Marco Polo (1271) de bekendste vertegenwoordiger zou worden. Zelfs het rooms-katholicisme werd als nieuwe godsdienst geïntroduceerd en er werden zelfs afgezanten naar de paus gestuurd. In de Ming-periode verloor de katholieke kerk al het gewonnen terrein. Al voor die tijd raakten de Mongolen hun greep op het enorme rijk kwijt. Verder werd het rijk geteisterd door grote overstromingen, hongersnood en opstanden.

Ming-dynastie

De Ming-dynastie (1368-1644) zou het van de Mongolen overnemen, aanvankelijk geleid door de stichter van de dynastie, Zhu Yuanzhang, die later keizer werd. Hij verjoeg de Mongolen en vestigde de hoofdstad in Nanjing. Na de dood van Zhu brak er een burgeroorlog uit en uiteindelijk zou zijn zoon de beoogde opvolger van Zhu verdrijven. Hij zou zichzelf keizer Yongle gaan noemen en een van de meest befaamde Ming-keizers worden. Als eerste daad van belang verplaatste hij de hoofdstad naar zijn machtscentrum Beijing.

Yongle zette een aantal grote projecten in gang zoals de reconstructie van de Chinese Muur en grote volksverhuizingen om land te koloniseren. Verder wisten de Chinezen hun invloed op de belangrijke handelsroutes te vergroten, dit laatste onder leiding van een eunuch-admiraal. Deze lucratieve expedities werden meteen stopgezet toen de dreiging van de Mongolen en het wantrouwen jegens de eunuch-aanvoerders toenam. Chinese burgers werd verboden nog langer naar het buitenland te reizen en hierdoor raakte China steeds meer geïsoleerd.

Mantsjoe-dynastie

Tegen het midden van de zeventiende eeuw werden de staatseunuchen steeds machtiger en naderde het einde van het Ming-tijdperk met rasse schreden. Boze boeren sloten zich aaneen en vormden benden van opstandelingen die naar Beijing optrokken en de stad veroverden. Dit duurde echter maar kort want al in 1644 werd Beijing veroverd door een Mantsjoe- leger uit het noordoosten.

De Mantsjoes werden geleid door Nurhaci die in 1616 al de staat Mantsjoerije had opgericht. De zoon van Nurhaci, Abahai, riep in 1636 de Qing-dynastie uit en hij was het die in 1644 Peking veroverde op de boerenlegers.

Onder de Mantsjoes werd het redelijk rustig in het Chinese rijk. Onder keizer Kangxi (1654-1722) werden landbouwhervormingen voltooid en onder zijn kleinzoon, keizer Qianlong (1711-1799), breidde het Chinese rijk zich aanvankelijk steeds verder uit, maar wederom boerenopstanden en toenemende westerse inmenging zorgden voor veel onrust. De grote invloed van de westerlingen op de handel zorgde ervoor dat in het Verdrag van Nanjing een bepaald aantal havens werd opgesteld voor buitenlandse ondernemingen, later gevolgd door nog meer vrije havens. De Mantsjoes besloten de westerlingen te negeren, maar dat bleek een bijna onmogelijke zaak. Zo hadden ze een grote invloed bij de "Opstand van de Hemelse Vrede" die bijna 20 jaar duurde en meer

dan 20 miljoen levens kostte.

Sommige Chinezen zagen de noodzaak van hervormingen in, maar anderen verzetten zich tegen elke poging tot modernisering van de samenleving. Toch werden er veel Chinese jongeren naar het buitenland gestuurd om de technische ontwikkelingen in het westen nauwkeurig te volgen en er werden wat telegraaflijnen en spoorwegen aangelegd.

De keizerlijke concubine Cixi wilde niets met hervormers te maken hebben omdat haar zoon in 1875 stierf; haar vervanger was toen nog maar vier jaar oud. Toen deze achttien was werd hij toch de nieuwe Chinese keizer die weer zeer geïnteresseerd was in westerse ideeën en hij begon de campagne “Honderd dagen hervorming”, en stichtte onder andere de Universiteit van Beijing en buitenlanders mochten in Beijing gaan wonen. Dat China in die tijd volledig door de westerlingen werd uitgezogen, werd voor lief genomen. Toch liepen de spanningen hoog op tijdens de Bokseropstand van 1900-1901, in feite gericht tegen de Mantsjoes maar later ook sterk gericht tegen de buitenlanders. De opstand werd door een internationaal leger neergeslagen, waardoor China nog meer onder westerse invloed kwam te staan.

Sun Yatsen

De westerse invloeden leidden ook tot de oprichting van revolutionaire groeperingen, waarvan die van Sun Yatsen, die had ondervonden wat democratie was in Japan - Amerika en Engeland, de belangrijkste was. Ten einde raad kondigde de regering nog wat hervormingen aan, maar het was al lang te laat.

In 1912 deed de laatste keizer afstand van de troon en werd Sun Yatsen de eerste, voorlopige president van de Republiek China. De laatste keizer was de pas 6-jarige Puyi (1906-1967). Sun Yatsen wilde van China een moderne, democratische staat maken maar werd daarin tegengehouden door de aanvoerder van het keizerlijke leger, Yuan Shikai. Deze Yuan slaagde erin om in 1912 de echte eerste president van China te worden.

Al snel werd duidelijk dat China een dictator in huis had gehaald toen hij zich in 1915 tot keizer uitriep. In 1916 overleed Yuan en daarna volgde een bloedige oorlog om de macht door krijgsheren in het noorden en in Peking. Sun Yatsen liet weer van zich horen uit het zuiden.

Periode Chiang Kaishek

Sun Yatsen werd na zijn dood in 1925 opgevolgd door de voorman van de Nationalistische Partij of Guomindang, Chiang Kaishek. Hij wilde van China weer een geheel maken en daarvoor was het nodig de macht van de krijgsheren te breken en ze uit Peking weg te jagen.

Om dit te kunnen doen werd de hulp ingeroepen van instructeurs uit de net communistisch geworden Sovjet-Unie. Onder invloed van de Sovjets werd in 1921 de Communistische Partij van China opgericht, die zich in 1923 aansloten bij de nationalistenvan Chiang Kaishek. Dit ging echter niet van harte en Chiang Kaishek wist dat hij alleen succes kon boeken met behulp van het buitenland en de rijke Chinese industriëlen die fel tegen het communisme en marxisme waren.

In 1927 stuurde Chiang zijn legers naar het noorden van China en riep een nieuwe nationalistische regering uit in Nanjing. Het eerste wat hij vervolgens deed was het verbieden van de Communistische Partij en het verwijderen van linkse figuren uit zijn partij, wat vaak met veel geweld gepaard ging. Vervolgens werden de communisten in heel China vervolgd en probeerden de nationalistenvan het communistische leger in Midden-China te vernietigen. Onder leiding van Mao Zedong vluchtten de communisten in 1935 naar het westen, een “Lange Mars” van meer dan 23.000 kilometer. Tienduizenden mensen stierven onderweg van uitputting, slechts 10.000 bereikten hun doel.

Door de expansiedrift van Japan kregen beide partijen echter een gezamenlijke vijand en was het noodzakelijk om een bestand te sluiten. Japan dreigde namelijk geheel China te annexeren. De strijd tegen de Japanners duurde tot het einde van de Tweede Wereldoorlog. De communisten voerden een guerrillaoorlog vanuit het westen en de nationalistenvan de geallieerden, vanuit de zuidelijke provincie Sichuan.

Het zal duidelijk zijn dat na het verslaan van de gezamenlijke vijand de oude tegenstellingen tussen nationalistenvan communisten weer kwamen bovendrijven.

Boerenzoon Mao Zedong had ondertussen de boeren achter zich gekregen en de bijna onvermijdelijke burgeroorlog die duurde van 1946 tot 1949 werd dan ook gewonnen door Mao. In oktober 1949 stond Mao met zijn leger voor de poorten van de Verboden Stad in Peking en vluchtte Chiang Kaishek naar het eiland Taiwan en stelde daar een eigen regering in. Op 1 oktober 1949 werd de Volksrepubliek China uitgeroepen.

De Volksrepubliek China onder Mao Zedong

De eerste jaren onder Mao stonden voor wat betreft de binnenlandse situatie in het teken van de wederopbouw van de economie en het veilig stellen van de communistische politieke macht. Tegen potentiële tegenstanders werd

aanvankelijk nog vrij behoedzaam opgetreden, omdat Mao hun steun nog goed kon gebruiken. Verder werd het staatsapparaat en de partijorganisatie in het hele land verankerd in de samenleving.

Wat de landbouw betreft pakte men de zaken meteen grondig aan en begon met de herverdeling van het land, dit ten koste van de voormalige landheren. Geweld werd niet geschuwd en men schat dat er meer dan 2 miljoen mensenlevens mee gemoeid zijn geweest. In 1956 werden ook alle industrieën genationaliseerd. Op sociaal gebied nam men ook rigoureuze maatregelen: men probeerde op alle mogelijke manieren om de traditionele, op familiebanden gebaseerde sociale structuur te doorbreken.

In 1953 kreeg de Volksrepubliek een officiële staatsinrichting en een grondwet, waarin de leidende rol van de Communistische Partij bevestigd werd. Mao vervulde van 1949 tot 1959 de functie van zowel partijvoorzitter als van staatshoofd (vanaf 1969 bleef de post van staatshoofd onbezet en werd in de grondwet van 1975 helemaal afgeschaft). Minister-president was vanaf 1949 tot zijn dood in 1976 Zhou Enlai.

De buitenlandse politiek werd vanaf 1949 gekenmerkt door het vooropstellen van de nationale onafhankelijkheid, zie bijvoorbeeld het bezetten van Tibet in 1950.

Aanvankelijk werd Mao nog gesteund door het Westen, maar dit veranderde na de steun van China aan Noord-Korea. In de oorlog met Zuid-Korea kwam het Westen lijnrecht tegenover het China van Mao te staan en raakte het land geïsoleerd. Dit veranderde pas na de wapenstilstand in Korea en de Geneefse Conferentie over Indochina in 1954. China wist het isolement te doorbreken door zich op te werpen als een van de leiders van de Derde Wereld.

"Grote Sprong Voorwaarts"

Ondertussen ontwikkelde Mao een geheel eigen variant van het communisme waarbij hij zelf een zeer centrale rol speelde.

Vanaf 1956 werd de collectivisatie van de landbouw in korte tijd gerealiseerd. Om ook de stedelijke bevolking op een lijn te krijgen vond er een zekere liberalisatie plaats, nodig om de radicale veranderingen te kunnen doorvoeren. De kritiek bleef echter aanhouden en werd zelfs steeds sterker. Toen er ook nog kritiek loskwam op Mao zelf en de Partij, eindigde de goed bedoelde campagne met het opsluiten van vele dissidenten.

In 1958-1959 werd de algemene politiek nog radicaler en was het volgens Mao tijd voor de campagne "Drie rode banieren" of "Grote Sprong Voorwaarts", bedoeld om de industrie en de landbouw in korte tijd op een veel hoger plan te brengen. Dit mislukte echter grandioos door een economische en administratieve desorganisatie, met als gevolg een vreselijke hongersnood met ca. een miljoen doden.

Twee opeenvolgende misoogsten, overstromingen en tyfoons hielpen natuurlijk ook niet echt mee en hulp van technici uit de Sovjet-Unie werd stopgezet door een ruzie met dat land. Wat wel lukte was om een minimumniveau aan medische, educatieve en sociaal-culturele voorzieningen in het hele land tot stand te brengen. Het maoïstische concept van 10.000-40.000 grote volkscommunes werd al snel opgegeven en vervangen door kleinere productiebrigades. Typische zaken als gezamenlijke eetzalen werden ook afgeschaft. Het mislukken van de Grote Sprong Voorwaarts leidde ook in de top van de Communistische Partij tot meningsverschillen. Zo werd de minister van defensie na kritiek op Mao ten val gebracht en opgevolgd door Lin Biao, die het Volksbevrijdingsleger tot een maoïstisch steunpunt uitbouwde. Mao trok zich vanaf 1959 geleidelijk aan terug uit de dagelijkse politiek, en werd opgevolgd door Liu Shaoqi en Deng Xiaoping, die een wat pragmatischer en daardoor succesvoller beleid voerden.

De relatie met het buitenland kreeg in deze periode een terugslag door het bloedig neerslaan van een opstand in Tibet en door grensgeschillen met buurland India in 1962, wat uitmondde in een gewapend conflict. In 1964 schaarde China zich tussen de grote mogendheden door de ontwikkeling van een atoombom, die in 1967 voor het eerst tot ontploffing werd gebracht. In de Indo-Chinese oorlog stelde China zich terughoudend op en gaf alleen wat materiële steun aan het communistische Noord-Vietnam en aan communistische bewegingen van andere landen in de regio.

"Grote Culturele Revolutie"

In 1966 begon de Grote Proletarische Culturele Revolutie, een massacampagne waarbij de jongeren, verenigd in de Rode Gardisten, opgeroepen werden om een nieuw China op te bouwen. Dit op zich goede streven onttaarde echter in een beeldenstorm en een furie tegen alles wat aan het "oude" China deed herinneren. Historische gebouwen en musea werden vernield, leraren en intellectuelen hadden het zeer zwaar te verduren, en kinderen vielen zelfs hun eigen ouders aan.

De Culturele Revolutie dreigde op een gegeven moment op een burgeroorlog uit te lopen, waarna het Volksbevrijdingsleger ingreep. Een nieuwe bestuursstructuur werd afgekondigd, met revolutionaire comités die bestonden uit militairen, radicalen en oude partijcadres.

De Culturele Revolutie werd door Mao aangezwengeld op het moment dat hij binnen de Communistische Partij steun voor zijn denkbeelden aan het verliezen was. De campagne richtte zich ook op de 'kapitalistische' top van

de Communistische Partij, Liu Shaoqis en Deng Xiaoping. In april 1969, op het negende partijcongres, werd de Culturele Revolutie officieel afgesloten.

Lin Biao werd partijleider en volgde Mao op, waarna een periode van wederopbouw en reorganisatie aanbrak. Toch waren de tegenstellingen in de top van de partij nog volop aanwezig en de raadselachtige dood van Lin Biao was daar een bewijs van. Hierna volgden nog enkele jaren van terreur en anarchie, en tot de dood van Mao werd de bevolking onderdrukt.

In 1971 trad China toe tot de Verenigde Naties en vanaf 1972 werd de relatie met de Verenigde Staten een stuk beter, wat eind 1978 resulteerde in diplomatieke relaties. De relatie met de andere wereldmacht, de Sovjet-Unie, verliep in deze periode zeer moeizaam.

In 1950 werden er nog handelsovereenkomsten en een vriendschapverdrag gesloten, maar vanaf 1955 kwamen de landen steeds meer tegenover elkaar te staan. In 1960 trok de Sovjet-Unie Russische technici terug en in 1969 ontstonden er ernstige grensincidenten. Pas in 1986, onder partijleider Gorbatsjov, ontdooide de relatie enigszins, en in 1987 werd het grensgeschil bijgelegd en verbeterden de betrekkingen

Periode 1973-1986

In deze periode ontwikkelde de politiek zich in twee richtingen. Op sociaal-economisch niveau normaliseerde de situatie zich tot het niveau van na de Grote Sprong Voorwaarts. Op het gebied van onderwijs en cultuur bleef de maoïstische lijn van de Culturele Revolutie de leidraad.

Aan de top van het regime waren Zhou Enlai, die een modernisering van de economie voorstond, en de radicale "Culturele-Revolutiegroep", waarin onder andere de vrouw van Mao, Jiang Qing, deelnam. Het conflict escaleerde toen Zhou Enlai aan de kant gezette partijfunctionarissen weer in dienst nam, waaronder Deng Xiaoping, die zelfs tot vice-premier werd benoemd.

Deze onzekere situatie leidde halverwege de jaren zeventig tot veel onrust, vooral in de grote Chinese steden. Begin 1976 stierf Zhou Enlai, en hij werd opgevolgd door de onbekende Hua Guofeng. Er volgden opnieuw grote demonstraties ten gunste van Zhou's politiek, die met kracht werden onderdrukt; Deng Xiaoping werd weer van al zijn functies ontheven.

Tijdens het elfde partijcongres werd Hua officieel premier en partijleider, en Deng Xiaoping werd weer gerehabiliteerd. Begin 1978 werd er een nieuwe grondwet aangenomen door het Vijfde Nationale Volkscongres, die sterk teruggreep naar de oorspronkelijke grondwet van 1954.

Deng Xiaoping werd de drijvende kracht achter de hervormingen en de modernisering op tal van gebieden. Zo kwam er een einde aan de veranderingen die door de Culturele Revolutie tot stand waren gekomen en was de breuk met de erfenis van Mao definitief. Dit alles werd nog eens bekrachtigd op de derde algemene vergadering van het Centrale Comité van de Chinese Communistische Partij in december 1978.

Deze vergadering betekende ook het einde van Hua Guofeng en slachtoffers van de maoïstische terreur werden gerehabiliteerd. Op het gebied van de economie, de cultuur, en ook enigszins op politiek gebied, werd een liberalisatie doorgevoerd.

In 1980 koos het Volkscongres Zhao Ziyang tot premier, en hij werd de rechterhand van Deng Xiaoping in het doorvoeren van economische hervormingen. Hu Yaobang volgde Hua Guofeng als partijvoorzitter op, maar vanaf die tijd was Deng Xiaoping in feite de machtigste man van China.

Studentendemonstraties en Falungong

In de winter van 1986-1987 deden zich veel studentendemonstraties voor, waarin de roep om politieke hervormingen en verregaande democratisering van de samenleving centraal stonden. Als gevolg hiervan kon partijvoorzitter Hu Yaobang vertrekken omdat hem een te softe benadering van de studenten verweten werd.

Hij werd in oktober 1987 opgevolgd door Zhao Ziyang, die in april 1989 alweer gedumpte werd. Na de dood van Hu Yaobang werd er weer aan verschillende universiteiten gedemonstreerd en gestaakt. Hu liet doorschemeren wel op de eisen van de studenten te willen ingaan, en dat kostte hem zijn baan. Deng Xiaoping had er ondertussen voor gezorgd dat de conservatieve Li Peng tot premier was benoemd

Na de dood van Hu Yaobang werd het Plein van de Hemelse Vrede in Beijing door demonstrerende studenten bezet. Met behulp van het leger, en op bevel van Deng Xiaoping, werd het plein op 4 juni 1989 met geweld ontruimd ten koste van waarschijnlijk honderden doden en nog meer gewonden. Veel studenten werden gearresteerd en de leiders van de demonstraties kregen zware straffen opgelegd.

Het bloedbad leidde tot een verwijdering tussen China en de Verenigde Staten, en pas in 1993 werd de relatie tussen de twee grootmachten weer genormaliseerd; Washington riep China zelfs uit tot 'meest begunstigde handelspartner'. In april 1993 werden er voor het eerste sinds 1949 weer besprekingen gehouden tussen China en

Taiwan.

Toen in 1995 het Amerikaanse Congres de Taiwanese president Lee Theng-hui uitnodigde, bekoelde de relatie tussen China en Verenigde Staten weer. De relatie met Japan werd in 1996 vertroebeld door Chinese kernproeven.

In eigen land nam de sociale onrust onder de boerenbevolking toe door een forse stijging van de voedselprijzen, en velen van hen trokken naar de steden.

In februari 1997 overleed Deng Xiaoping en hij werd als partijvoorzitter, president en opperbevelhebber van het leger voorlopig opgevolgd door Jiang Zemin. De positie van Jiang Zemin en Li Peng werd nog versterkt in september van dat jaar tijdens de Eerste Plenaire zitting van het Vijftiende Centrale Comité.

In februari 1998 werd Li Peng door de hervormingsgezinde Zhu Rongji opgevolgd als minister-president. Hij wilde de sterke bureaucratie aanpakken en een verdere economische liberalisering doorvoeren. Dissidenten en onrust in buitengebieden als Tibet en Xinjiang werden als vanouds hard bestreden. Gedwongen massale immigratie van Han-Chinezen naar het gebied van de Oeigoeren leidde tot ernstige onlusten. Volgens Amnesty International zouden er in 1997 in China 200.000 mensen zijn opgepakt en in werkkampen opgesloten.

In juni 1998 bezocht de Amerikaanse president Clinton China, het eerste presidentiële bezoek sinds het bloedbad op het plein van de Hemelse Vrede in 1989.

In 1999 werd de regering in Beijing geconfronteerd met een nieuwe religieuze beweging, de Falungong (FLG) of Falun Dafa ('De Grote Wet van het Dharmawiel'), gesticht door Li Hongzhi, een man uit Noordwest-China die in New York woont. Zijn leer is een mengsel van thema's en praktijken uit de traditionele Chinese religie die worden voorgesteld als zijnde in overeenstemming met de inzichten van de moderne wetenschap. Uit protest tegen de intimidaties en pesterijen door de autoriteiten hielden 10.000 aanhangers van de FLG op 25 april 1999 in Peking de eerste massademonstratie sinds het bloedbad op het Plein van de Hemelse Vrede van 4 juni 1989. In de daarop volgende maanden werden regelmatig demonstratieve bijeenkomsten van Falungong-aanhangers verstoord en op 22 juli 1999 verklaarde het ministerie voor Burgerzaken de Falungong officieel tot een illegale beweging.

In oktober werd de Falungong als religieuze 'sekte' aangemerkt en vanaf half oktober werden vermeende topfiguren van de Falungong opgepakt en op 30 oktober werd ook nog eens een nieuwe wet aangenomen aangaande 'religieuze sekten' die zegt dat de doodstraf kan worden uitgesproken, o.m. wanneer 'religieuze sekten' de staatsveiligheid op ernstige wijze in gevaar brengen.

De Chinees-Amerikaanse betrekkingen stonden in 1999 zwaar onder druk door het NAVO-bombardement in het kader van de luchtoorlog tegen Servië, op 7 mei op de Chinese ambassade in Belgrado. Daarbij vielen drie doden en 27 gewonden. De NAVO verklaarde dat het bombardement een vergissing was, veroorzaakt door het gebruik van verouderde landkaarten, hoewel geruchten de ronde deden dat de Verenigde Staten China ervan verdachten de ambassade voor pro-Servische ondersteuning te gebruiken.

21e eeuw

Halverwege maart 2003 wees het Chinese Volkscongres Hu Jintao als nieuw staatshoofd aan. Hij volgde daarmee de 76-jarige president Jiang Zemin op, die overigens herverkozen werd als opperbevelhebber van het leger. Het parlement koos Wu Bangguo als nieuwe voorzitter. Hij volgde Li Peng op.

CHINA Informatie

GODSDIENST

Algemeen

China is officieel een atheïstisch land en het zal niet vreemd zijn dat China religie als oorzaak ziet van de val van het communisme in Europa.

Halverwege de 20e eeuw had het godsdienstige leven in China het zwaar te verduren. Met name tijdens en na de Culturele Revolutie voerde de staat actie tegen alle godsdiensten, maar ook tegen het taoïsme en het confucianisme. De meeste kerken, tempels en moskeeën werden in die tijd gesloten.

Het marxisme had als doel het elimineren van alle religies. Hierdoor werden alle religieuze groeperingen gedwongen om ondergronds te gaan. In deze tijd ontstonden er veel zogenaamde huisgemeentes. Hierdoor raakte de staat de controle over de kerken kwijt en daarom koos men halverwege de zeventiger jaren van de vorige eeuw voor een andere strategie.

Na 1977 veranderde deze houding en in 1982 volgde er een grondwetswijziging die vrijheid van godsdienst garandeerde, en veel religieuze gebouwen werden weer geopend.

Het bankroet van het wereldwijde communisme leidde tot een spiritueel niemandsland dat opgevuld werd met een ratjetoe van geloofsovertuigingen.

In het streven naar geluk worden goden, geesten en voorouders vereerd. Dat wordt aangepast aan lokale tradities en vermengd met het confucianisme, het taoïsme en het boeddhisme.

Animisme wordt nog in de afgelegen bergstreken en woestijnen gevonden.

De traditionele godsdiensten van het diep religieuze China zijn het taoïsme (eigenlijk meer een soort volksgeloof) en het boeddhisme. Het confucianisme, een maatschappijfilosofische stroming, is ook wijdverbreid. Het boeddhisme is uit India geïmporteerd, dus eigenlijk is alleen het taoïsme de enige echt inheemse godsdienst. De met ceremonies omgeven voorouderverering komt ook nog vrij algemeen voor.

Over het aantal aanhangers van de traditionele godsdiensten zijn geen exacte gegevens bekend, maar geschat wordt dat het boeddhisme ca. 100 miljoen aanhangers heeft en het taoïsme ca. 30 miljoen; het confucianisme is wijd verbreid.

Het aantal islamieten wordt geschat op 20 miljoen, en zij zijn het sterkst vertegenwoordigd in de autonome gebieden Ninxia Hui en Xinjiang Uygur.

In 1988 waren er ca. 7 miljoen geregistreerde christenen in het land, van wie ca. 60% lid was van de Nationale Katholieke Kerk, die zich overigens in 1958 losmaakte van Rome.

De Evangelische Kerk van China heeft een sterk groeiende aanhang (1994: ca. 20 miljoen).

Diverse godsdiensten en filosofische stromingen

TAOÏSME of DAOÏSME

‘Vrijheid van begeerten brengt innerlijke rust’

Het taoïsme of ‘dao-jiao’ is in feite meer mystiek dan religieus, hoewel sommige richtingen ook goden hebben. Het taoïsme werd waarschijnlijk gesticht door Lao-tze in de 6e eeuw voor Christus. Zijn denkbeelden werden vastgelegd in de Tao Te Jing (‘Over de kracht van de Weg’).

Het taoïsme kenmerkt zich door een beschouwende kijk op het leven, waarin men iets kan bereiken door het niet-doen of ‘wu wei’. De mens moet zijn eigen natuur volgen, zonder van buitenaf opgelegde beperkingen. Men neemt aan dat alles uit eigen beweging ontstaat en gebeurt. Taoïsten geloven in de ordening van de natuur en veroordelen voortbrengselen van beschaving zoals weelde, kennis, wetten en verfijnde manieren.

Tijdens zijn ontwikkeling nam het taoïsme het yin-yang-systeem van in evenwicht zijnde tegendelen op. Yin staat voor het vrouwelijke element, dat wordt geassocieerd met de maan, winter, duisternis, behoudzucht en passiviteit, terwijl yang, het mannelijke element, wordt geassocieerd met de zon, zomer, licht, creativiteit en dominantie.

De ‘Weg’ kan ook bereikt worden door het beoefenen van tai chi quan, een taoïstische vechtsport.

Het taoïsme is de grote tegenhanger van de strenge confucianistische leer.

BOEDDHISME

Het boeddhisme werd in de 5e-6e eeuw v. Chr. opgericht door de Indiase prins Siddharta Gautama, en tussen de 3e en 6e eeuw n. Chr. naar China gebracht, alwaar het een Chinees karakter kreeg, met een duidelijke eigen vormen en cultuur.

Centraal thema van het boeddhisme is het opheffen van de begeerte; het zogenaamde ‘achtvoudige pad’, dat leidt tot het nirvana, een transcendente

vrijheid.

In China wordt over het algemeen het mahayana boeddhisme aangetroffen. Deze vorm van boeddhisme verschilt van het Indiase theravada boeddhisme door de opvatting dat bodhisattva's (mensen die boeddha zijn geworden, maar tijdelijk afzien van een plaats in het nirvana) hun boeddhaschap dienen uit te stellen om andere mensen te helpen.

Het typische Tibetaanse boeddhisme is te vinden in Tibet en Binnen-Mongolië. Hun leider draagt sinds de 16e eeuw de titel 'Dalai Lama'. Van de 7e tot de 14e eeuw ontstonden er verschillende lama-sekten. Een hervormingsbeweging in de laatstgenoemde eeuw leidde tot het ontstaan van de Gele Sekte (Gelugpas) die daarna overheersend zou worden. Dit geloof sprak niet alleen Tibetanen aan, maar ook onder andere Mongolen, Naxi, Loba, Monba en Dahur.

De grote Boeddha van Leshan is de grootste uit steen gehakte Boeddha ter wereld. Het beeld meet 71 meter, en is meer dan 1200 jaar geleden tijdens de Tang-dynastie gemaakt. Het hoofd van deze Boeddha is 15 meter hoog, zijn ogen 7,5 meter lang en zijn ogen 3 meter breed. Op zijn voeten kunnen zonder problemen ca. 100 mensen staan.

CONFUCIANISME

'Een evenwichtige combinatie van natuur en cultuur geeft een juiste levenshouding'

Het confucianisme of 'rujia sixiang' is genoemd naar de Chinese filosoof Confucius (551-479 v.Chr.) Het is een paternalistische maatschappijfilosofie, die de Chinese bevolking de codes, regels en normen voor hun gedrag voorhoudt, en Confucius (Kung Fu-tse) stelde daarvoor meer dan 3000 gedragsregels op.

Volgens het confucianisme dient men niet te handelen zoals je hart je ingeeft, maar zoals je maatschappelijke status van je verlangt. Algemene Chinese karaktertrekken als ijver, matigheid, bescheidenheid en eerbied voor het gezin (o.a. groot respect voor ouderen) zijn aan het confucianisme te danken. Confucius vond het verder van groot belang dat ieder individu een grote veelzijdigheid en intelligentie zou bereiken en emotioneel in balans was. Confucius geloofde ook stellig in de principiële goedheid van de mens; het is aan gebrekkig 'inzicht' (lees: opvoeding) te wijten dat de mens in fouten vervalt.

Tot aan het begin van de 20e eeuw heeft het confucianisme het denken en handelen van de sociale elite in China beheerst. Ook in politieke zin is het tot die tijd een belangrijke stroming gebleven.

Een andere belangrijke vertegenwoordiger van de school die door Confucius werd gesticht, is Men Zi of Mencius (372-289 v.Chr.). De leerstellingen van Mencius hebben grote invloed gehad op het neo-confucianisme, dat tijdens de Song-dynastie (960-1280) begon.

ISLAM

De islam of 'yisilan jiao' is door Arabische kooplieden via de Zijderoute naar China gebracht, en verder over zee naar de zuidkust waar nu de meeste moskeeën te vinden zijn. Op dit moment telt de islam ca. 48 miljoen gelovigen onder de minderheden.

De Oeigoeren zijn een opvallende islamitische bevolkingsgroep, want zij stammen af van de Arabische handelaars die de islam naar China brachten. Zij leven voornamelijk in het noordwesten, in de provincie Xinjiang.

Ook de Hui of Hoi zijn een belangrijke islamitische bevolkingsgroep. Zij leven vooral in de provincies Gansu, Ningxia, Qinghai en Xinjiang.

CHRISTENDOM

Het christendom of 'jidu jiao' krijgt in het hedendaagse China steeds meer aanhangers door missiewerk door het opkomende kapitalisme. In de 7e eeuw kwam een christelijke Syrische sekte, de nestorianen, naar China, gevolgd door de jezuïeten.

Volgens de overheid zijn er in China op dit moment ca. 7 miljoen katholieken en 20 miljoen protestanten en evangelisten.

CHINA Informatie

KLIMAAT

Het grootste gedeelte van China ligt in een gematigde klimaatzone met duidelijk te onderscheiden seizoenen, maar door de enorme oppervlakte van het land kent China een grote variatie aan regionale klimaten. De droge winters die het klimaat van China over het algemeen karakteriseren worden veroorzaakt door koude luchtmassa's die zich vormen boven de hogedrukgebieden van het Aziatische continent.

In de winter waaien moessons veelal vanaf hogedrukgebieden boven Oost-Siberië naar het zuiden naar lagedrukgebieden boven de Stille Oceaan. Deze moessons brengen koude droge lucht in het hele land en alleen in het uiterste zuiden vriest het dan niet.

In de zomer waaien de moessons precies uit de tegenovergestelde richting. Het oosten, zuiden en zuidwesten van China worden dan vaak geteisterd door extreme regenval, waardoor overstromingen ontstaan die vaak grote schade aan land en bevolking toebrengen.

In de laatste weken van augustus en de eerste weken van september wordt de zuidoostkust van China vaak getroffen door tropische wervelstormen of 'tyfoons'. Tyfoons (da feng = sterke wind) treffen China vaker dan enig ander land. Volgens Chinese maatstaven wordt een storm met kracht 8-11 beschouwd als een tyfoon. Ze kunnen tot 400 km het land binnendringen, hoewel dat een uitzondering is. Soms houden ze enkele dagen aan, maar meestal is na een paar uur het grootste gevaar voorbij. Provincies als Quandong en Fujian worden gemiddeld zeven keer per jaar door een tyfoon aangedaan. De zuidelijke delen van de provincies Guangdong, Guangxi en Yunnan, plus Hongkong, Macao en het eiland Hainan, liggen in een tropische klimaatzone met zeer hete zomermaanden.

Reisbestemmingen op grote hoogte zijn in de winter erg koud en veel plaatsen zijn niet eens meer te bereiken.

Het noordoosten van China kent droge, hete zomers en lange, koude winters, en dit geldt ook voor de woestijngebieden van Binnen-Mongolië en Sinkiang. De rivier Amoer is ongeveer de helft van het jaar bevroren en Mohe is de koudste plaats van China en wordt daarom ook wel de 'Chinese Noordpool' genoemd. Hier zijn temperaturen van meer dan -50°C geen uitzondering en de gemiddelde januari-temperatuur ligt op -20°C. De heetste plaats van China, Turpan, ligt ook in Binnen-Mongolië, en is tevens de laagst gelegen plaats van China.

Centraal-China kent hete, vochtige zomers met veel regen in de nazomermaanden. Aan de benedenloop van de Yangzi Jiang zijn de winters niet zo koud dan in het centraal gelegen Lössplateau en in de door bergen omgeven provincie Sichuan. Rond Beijing, Xi'an en Zhengzhou komen 's winters en in het voorjaar af en toe zandstormen voor.

Op de hooglanden van Tibet en Qinghai (boven de 4000 meter) zijn de zomers kort en gematigd warm, terwijl de winters zeer koud kunnen zijn. De neerslaghoeveelheden zijn maar gering en de verschillen tussen de dag- en nachttemperaturen kunnen zeer groot zijn.

Het hoogland van Yunnan-Guizhou heeft een mild klimaat met warme zomers en koele winters. Het vriest er zelden en de neerslaghoeveelheden zijn gering. Zuid-China heeft een subtropisch klimaat met over het hele jaar gezien gelijkmatige neerslaghoeveelheden. De zomers zijn lang, vochtig en heet; de winters koel, maar kort. Het eiland Hainan heeft een tropisch klimaat.

Naam v.d. Stad	Gemiddelde temp. Januari	Gemiddelde temp. Juli	Jaarlijkse neerslag in mm
Harbin	-20	23	607
Shenyang	-13	25	714
Turpan	-10	34	20
Taiyuan	-8	25	414
Lanzhou	-7	22	333
Beijing	-5	26	603
Luda	-5	23	596
Tianjin	-4	27	537
Qindao	-1	24	663
Kaifeng	-1	28	606
Xi'an	-1	27	559
Lhasa	0	16	497
Wuhan	3	29	1238

Guiyang	6	25	1243
Chengdu	7	27	991
Kunming	10	20	1036
Guangzhou	1	28	1619

CHINA Informatie

LANDSCHAP

Tweederde van het Chinese landoppervlak is berg- of heuvelachtig dan wel hoogland. Het landschap van China is terrasvormig van opbouw. De Hoogvlakte van Qinghai-Xizang ligt gemiddeld 4000 meter ('Dak van de Wereld') boven de zeespiegel en omvat de provincies Tibet (Xizang), Qinghai en West-Sichuan. Deze hoogvlakte is het hoogst gelegen plateau. Bijna alle grote rivieren van China en Zuidoost-Azië ontspringen hier. De tweede hoogvlakte varieert in hoogte van 1000-2000 meter en omvat van noord naar zuid het Tarimbekken, de Mongoolse Hoogvlakte, het Lössplateau, het Rode Bekken, en de Yunnan-Guizhou-Hoogvlakte. Het laagste terras (tot 500 meter hoogte) bestaat uit vlakten en het laagland langs de benedenloop van de grote rivieren. Deze strook land loopt van noord naar zuid langs de kust van China. Hier vindt de meeste industrie en landbouw plaats en leeft meer ca. 65% van de Chinese bevolking.

De kuststreek van China heeft een totale lengte van ca. 5570 km en is in het zuiden bergachtig, rijk aan eilanden en sterk geleed, evenals het schiereiland Shandong. Men treft hier dan ook de beste havens aan. Grotere inhammen in de kust zijn de Golven van Liaodong en Bo Hai, de Gele Zee (Huang Hai), de baaien van Jiaozhou en Hangzhou en de Golf van Tonkin. Tot de talrijke eilanden behoren, behalve Hainan en Taiwan (Formosa), de Zhoushaneilanden voor de Hangzhoubaai en de Miaodao-eilanden voor de ingang van de Golf van Bo Hai.

ONDERWIJS

Al op heel jonge leeftijd kunnen Chinese kinderen worden opgevangen in crèches, wanneer ouders thuis geen verzorging kunnen regelen. Het probleem is dat er een groot gebrek aan crèches is, met name in de steden. Veel crèches horen bij de werkeenheden van een van de ouders.

Op hun zesde/zevende jaar volgt voor Chinese kinderen de intree in de basisschool. Deze duurt vijf jaar, waarbij de kinderen elk jaar 40 weken 24-27 lessen per week op school doorbrengen. De belangrijkste vakken zijn lezen, schrijven en rekenen met in de hogere klassen ook kennisvakken en eventueel een buitenlandse taal,

tegenwoordig vaak Engels. Ook wordt aandacht besteed aan sport, cultuur en ethiek.

Na de basisschool volgt de middenschool, die onderverdeeld is in drie jaar lagere en twee of drie jaar hogere middenschool. Belangrijkste vakken zijn taal en literatuur, wiskunde, natuurkunde, geschiedenis en vreemde talen. Daarnaast wordt fysieke en mentale training gegeven bij de vakken sport en politiek en wordt er gedurende 1-2 weken per semester productieve arbeid verricht.

Via zeer strenge toelatingsexamens kunnen de beste leerlingen van de middenschool eventueel doorstromen naar een universiteit. De tijdsduur van een universitaire studie bedraagt voor een basisprogramma drie tot vier jaar, en voor bepaalde studies vijf tot zes jaar.

Er zijn vele universiteiten in China, maar ze variëren enorm in kwaliteit. In 2001 telde China 1225 universiteiten en hoge onderwijsinstellingen. Meer dan 7 miljoen mensen volgden aan deze instellingen een opleiding. Meer dan 80.000 studenten volgden een opleiding in het buitenland. De topuniversiteiten zijn de Beijing University en de Fudan University van Shanghai; zij kunnen zich meten met westerse universiteiten. Veel provinciale en lokale "universiteiten" hebben een veel lagere kwaliteit.

Ondanks de leerplicht waren er in 2000 ca. 85 miljoen mensen boven de 15 jaar analfabeet of konden nauwelijks lezen en schrijven. Het analfabetisme is met 36% in Tibet het hoogst.

CHINA Informatie

PLANTEN EN DIEREN

Planten

China heeft een zeer gevarieerde vegetatie met ca. 32.000 hogere plantensoorten. De eeuwenlange ontbossing heeft echter diepe sporen nagelaten in het landschap en de natuur heeft daardoor vreselijk te lijden gehad onder de onvermijdelijke erosie.

De uitbreiding van de cultuurgrond heeft vooral geleid tot een bijna totale verwoesting van de vele bossen die China ooit had. Bossen worden nu eigenlijk alleen nog maar aangetroffen in het hooggebergte. Deze bevatten zo'n 2000 boomsoorten.

In de tropische gebieden groeien veel kokospalmen en bananenbomen, in de subtropische gebieden veel vijgenbomen, in de gematigde gebieden vind men loofwouden en in de koude gebieden naaldwouden.

Zuidoost-China is van oorsprong bedekt met een subtropisch regenwoud, aangevuld met tropische, pacifische en Himalaya-elementen. Het bos is rijk aan bamboe, maar in de bergen komt bamboe nog slechts sporadisch voor; hier vindt men vooral coniferen, soorten van de laurier- en de thee familie, eiken en magnolia's.

De grootste subtropische bossen ter wereld, met meer dan 10.000 boomsoorten, bevinden zich in de provincie Sichuan. Oost-China kent moessonwouden.

Midden-China kende vroeger een gematigd, zeer soortenrijk regenwoud. Dat regenwoud is nu teruggedrongen tot tempelhoven en gebergten, het rijkt op nevelhellingen, met onder andere paardenkastanjes, esdoorns, kers, kornoelje en coniferen. Hier werd het merkwaardige 'levend fossiel' Metasequoia ontdekt, en ook de cathayaboom in het grensgebied van Sichuan en Guangxi behoort tot deze categorie.

Een ander, al veel langer bekend levend fossiel, Ginkgo biloba, is als cultuurplant behouden gebleven. De ginkgo is verwant aan de naaldboom, maar heeft in plaats van naalden, bladeren. Tot ruim 10.000 jaar geleden kwamen ze op het hele noordelijke halfrond voor, maar nu bijna alleen nog in China. De oudste ginkgo is ca. 3000 jaar oud.

Verder naar het noorden strekt zich het onmetelijke, bijna geheel in cultuur gebrachte lösslandschap uit, dat oorspronkelijk een gematigd loofverliezend loofwoud droeg. Resten daarvan zijn alleen in de bergen nog aan te treffen; deze zeer soortenrijke vegetatie bevat behalve vele soorten coniferen, veel soorten esdoorns, berken, paardenkastanjes, elzen, eiken, linden en walnoten. Karakteristieke Chinese bomen en struiken als Paulownia, Gleditschia en Rododendron komen hier ook nog veelvuldig voor.

Naar het noorden en noordwesten (Mantsjoerije, Gobi) liggen steppen en woestijnen met een karige begroeiing van onder andere alsemsoorten en het voor kameelvoer gebruikte Kalidium gracile. Naaldbosgebieden liggen vooral in de Grote Hinggan-bergen in Noord-China, met larikssoorten en altijd groene naaldsoorten als spar en pijnboom.

Het zuidwestelijke hooggebergte behoort tot de rijkste floragebieden ter aarde. Van laag naar hoog onderscheidt men hier eerst het subtropische savannebos tot 1800 meter (soms 2800); de onderste montane zone (tot 2900 meter) met dennenbossen en gemengde dennen-loofbossen (met eiken en kastanjes), altijdgroen-bos, doornstruweel, lauriereikenbos en steppe; de bovenste montane zone (in het zuiden tot 4350 meter, in het noorden tot 3700 meter) met naaldbossen, Rododendronstruwelen en hoog opschietende graslanden, en ten slotte de zeer soortenrijke alpine zone, bijv. in Yunnan en Sichuan, waar dwergstruiken tot 4730 meter hoog voorkomen en waar bijvoorbeeld het geslacht Rododendron 600 soorten, sleutelbloem 300 soorten en kartelblad 210 soorten rijk is.

In het uiterste westen van Mongolië en in Xinjiang Uighur vindt men een woestijnachtige vegetatie met doornige heesters en grassen. De belangrijkste planten zijn de tamarisk en de saxaul.

In het heuvelige landschap groeien vruchten als kiwi's, mango's, bananen, en papaja's. In de bossen zijn kostbare houtsoorten te vinden als mahonie, teak, kamfer en sandelhout.

Dieren

De Chinese fauna omvat zowel Aziatisch-tropische als Eurosiberische elementen, en is zeer gevarieerd. Op Chinees grondgebied leven ca. 420 soorten zoogdieren, 1200 soorten vogels, 200 soorten amfibieën en meer dan 300 soorten reptielen.

Overbevolking en landbouw hebben de dierenwereld sterk teruggedrongen, een proces dat al vele eeuwen lang aan de gang is. In de dichtbevolkte laaglanden komen nog maar weinig wilde dieren voor; zelfs vogels zijn over het algemeen zeer schaars geworden.

In de bergen en in de dunner bevolkte gebieden treft men nog de resten van een eens zeer rijke fauna aan; zo

schat men het aantal Indische olifanten in China nog slechts op ongeveer 100.

Wat grote zoogdieren betreft zijn de beroemde reuzenpanda of bamboebeer uit de westelijke provincie Sichuan, het Pater David-hert, de gewelozige waterree, een merkwaardige zoetwaterdolfijn (*Lipotes vexillifer*) van het Dongtingmeer en omgeving, en enkele merkwaardige apensoorten van het geslacht *Rhinopithecus* de opmerkelijkste. Ook de lepelsteur van de Yangzi Jiang en de Chinese/Japanse reuzensalamander zijn het speciaal vermelden waard. Beschermde diersoorten zijn de Chinese kraanvogel en de Yangzi-alligator. Van de drie tijgersoorten, de Bengaalse, de Zuid-Chinese en de Mantsjoerijse of Siberische, zijn nog maar enkele honderden exemplaren over.

Op hoge plaatsen in het zuidwesten leven noordelijke soorten als marmotten, terwijl op lagere plaatsen zuidelijke soorten overheersen, zoals de grote Indiase civet en de goudharige aap. Op het eiland Hainan ligt het Apeneiland, een reservaat voor ca. 1000 Guangxi-apen.

In het noorden lijkt de fauna weer meer op die van Noord-Azië met op de grenzen o.a. het przewalskipaard, de wilde kameel en de Siberische tijger, die beide zeer zeldzaam zijn. Uniek voor dit gebied zijn ook de bruine oorfazant en de Reeves-fazant, die een staart van ca. twee meter lengte heeft. Ook leven hier sabelmarters en sikaherten, die elders in China al praktisch uitgestorven zijn. Ten noorden van Harbin ligt een moerassig natuurreservaat, waar zeldzame Japanse kraanvogels en witnekkraanvogels broeden.

In de woestijnen van Binnen-Mongolië en Xinjiang wonen vooral knaagdieren en hoefdieren, waaronder de saiga-antiloop. In de tropische streek Xishuangbanna, gelegen in de zuidwestelijke provincie Yunnan, leven veel dieren die elders in China uitgestorven zijn, zoals Aziatische olifanten, neushoorns, tijgers, pythons, Maleise honingberen, luipaarden, groene pauwen en andere zeldzame vogels, waaronder de neushoornvogel. In de bomen van de tropische wouden leven onder andere boomspitsmuizen en gibbons.

China telt ca. 300 nationale parken en natuurreservaten en verder nog vele provinciale en lokale beschermde gebieden.

Het Wolong-natuurreservaat (Wolong Ziran Baohuqu) speelt een belangrijke rol in het beschermen van de reuzenpanda, waarvan er nog ongeveer 200 in dit reservaat leven. Andere bedreigde diersoorten in Wolong zijn de sneeuwpanter, de stompneusaap, het muskushert en de rode langoer.

Het Zhalong-natuurreservaat (Zhalong Ziran Baohuqu) is een eldorado voor vogelaars, en was het eerste Chinese natuurreservaat. Hier leven permanent of tijdelijk 180 vogelsoorten, waaronder acht van de vijftien kraanvogelsoorten in de wereld, waarvan er zes op de lijst van bedreigde diersoorten staan. Van de Chinese kraanvogel leven nog maar ca. 500 exemplaren in het reservaat.

In het Vogeleilandreservaat in de provincie Qinghai strijken elk jaar ca. 100.000 trekvogels neer, waaronder ganzen, kraanvogels, gieren en de Mongoolse leeuwerik. Het in buurt liggende Longbao-reservaat speelt een belangrijke rol in het behoud van de zwarthalskraanvogel.

Het Changbaishan-natuurreservaat in de provincie Jilin bij de Noord-Koreaanse grens ligt nog ca. 200.000 ha oerbos met onder andere de ruwe berk, de Koreaanse den en de drakenspar.

Bij Nanning, langs de Vietnamese grens, ligt het Longrui-natuurreservaat (Longrui Ziran Baohuqu), dat de woonplaats is van de enige populatie ter wereld van de witkoplangoer. Ook de zeer zeldzame goudkleurige camelia groeit in dit gebied.

Tibet is het land van de yak, een rundersoort dat goed is aangepast aan grote hoogte en bittere kou.

BIJZONDERE DIEREN

REUZENPANDA

De reuzenpanda is een van de meest bedreigde zoogdieren op aarde. Men denkt dat er nog ongeveer 1000-1200 exemplaren in leven zijn, en dat is eigenlijk te weinig om de soort op den duur te laten voortbestaan.

De reuzenpanda leeft vooral in de provincie Sichuan, maar ook in Gansu en Shaanxi, en dan eigenlijk alleen nog maar in natuurreservaten.

De eerste levend reuzenpanda werd pas in 1896 ontdekt. Het dier leeft bij voorkeur op een hoogte van 2000-3000 meter en eet een speciale bamboesoort.

PATER DAVID-HERT

Het bijzondere Pater David-hert werd in 1865 ontdekt door de Franse priester-zoöloog Père Armand David. Het dier leefde toen alleen nog in de keizerlijke jachtparken. Rond 1900 was de soort in China zelfs uitgestorven, alleen in het Engelse Woburn Abbey was een kudde gefokt. In 1985 werden er 20 exemplaren aan China aangeboden en uitgezet bij Chengdu.

TIJGERS

Net als in veel andere landen is de tijger in China in het wild bijna uitgestorven. Chinese tijgers probeert men zoveel mogelijk naar natuurresevaten en dierenparken te lokken, om ze zo voor uitsterven te behoeden.

De enige inheemse tijger van China is de Chinese of Amoytijger. Men vermoedt dat er nog ongeveer 30 in het wild leven en ongeveer 50 in gevangenschap. Deze soort zou nog voorkomen in de provincies Hunan, Fujian, Guangdong en Jiangxi.

De grootste tijger van de wereld is de Siberische tijger. Deze soort komt in China, maar ook nog in Rusland en Noord-Korea voor. In het wild leven nog ongeveer 500 exemplaren en in dierenparken en reservaten nog zo'n 1000 stuks.

De Bengaalse of Indo-Chinese tijger is in China bijna uitgestorven en leeft alleen nog in reservaten in Xishuangbanna in de provincie Yunnan. In Vietnam, Myanmar (Birma), Laos en Thailand leven nog ca. 1500 exemplaren.

RIVIEREN EN MEREN

In totaal telt China ca. 5000 rivieren, die bijna allemaal in oostelijke richting stromen en dan uitmonden in de Stille Oceaan of de Indische Oceaan. De totale lengte van alle rivieren samen bedraagt ca. 225.000 kilometer, waarvan meer dan 100.000 kilometer goed bevaarbaar is. In tegenstelling tot de rivieren in het noorden bevrozen de zuidelijke rivieren nooit. Veel rivieren zetten grote hoeveelheden slib af, waardoor delta's zijn gevormd die zich steeds verder zuidwaarts uitbreiden. Hier zijn vruchtbare deltagebieden ontstaan die een zeer hoge bevolkingsdichtheid hebben.

Miljoenensteden als Kanton, Shanghai en Tianjin liggen in deze gebieden.

De twee grootste rivieren van China zijn de Huang He (Goe-ang Gu) of Gele Rivier (4845 km) en de Yangzi Jiang (spreek uit: Jangtsu Tsie-ang) (5200 km). De Gele Rivier is berucht om zijn overstromingen, die grotendeels worden veroorzaakt door de grootschalige ontbossing in het binnenland, waardoor de waterhuishouding in het stroomgebied van de rivier bijna niet te beheersen is.

Door grote slibafzetting (jaarlijks ca. 1,5 miljard ton) is de bedding van de rivier op sommige plaatsen zelfs boven het omringende land komen te liggen en is de benedenloop van de rivier regelmatig verlegd, tot nu toe meer dan 25 keer. Meer dan 100.000 kilometer dijken moeten ervoor zorgen dat de rivier niet constant buiten haar oevers treedt. De laatste 2000 jaar is de rivier zo'n 1500 maal overstromd, en wordt daardoor ook wel 'China's zorg' genoemd. Door de zeer grote hoeveelheden vruchtbare grond (löss) die door de rivier naar de zee gevoerd wordt, heeft de rivier de naam 'Gele Rivier' gekregen.

De Yangzi Jiang heeft lang niet zo'n desastreuze invloed op het landschap en is met haar wijdvertakt stelsel van zijrivieren dan ook van veel grotere betekenis voor de scheepvaart. Na de Amazone en de Nijl is de Yangzi Jiang de langste rivier ter wereld. Zo'n 700 zijrivieren zorgen voor de afwatering van een gebied dat bijna 2 miljoen km² beslaat. Dat wil zeggen: bijna 20% van het Chinese grondgebied - en een kwart van het land dat geschikt is voor landbouw. In het noorden zijn de Yalong Jiang, de Jialing Jiang, de Min Jiang en de Tuo Jiang de belangrijkste zijrivieren, in het zuiden speelt de Wu Jiang een grote rol. Vanaf de delta ten noorden van Sjanghai, is de rivier voor zeeschepen bevaarbaar tot aan Wuhan, dat bijna 1000 kilometer stroomopwaarts ligt. Langs de benedenloop, die bekend staat als Yangzi, stroomt de rivier door het grootste deel van de belangrijke industriegebieden en langs centra waar zijde, borduur-, lak- en houtsnijwerk worden geproduceerd.

Grote rivieren in het noorden zijn de Songhua Jiang, de Heilong Jiang of Amoer (grensrivier met de Sovjet-Unie), de Yalu Jiang (grensrivier met Korea) en de Xiliao He. De noordelijke rivieren kennen grote verschillen in hun waterstand, afhankelijk van de seizoenen. In de zomer zwellen de rivieren enorm aan en in de winter blijft er niet veel meer over dan een kleine stroompje. In de zomer van 1998 beleefde China de ernstigste overstroming van de rivier Jangtzi Jiang sinds 1954. Naar schatting 240 miljoen mensen werden hierdoor getroffen. Miljoenen mensen moesten hun woning ontvluchten en minstens 2000 mensen - mogelijk veel meer - kwamen om.

In het zuiden is de Xi Jiang (1600 km) met zijn zijrivieren van regionale betekenis. De Yarlungzangbo, die oostwaarts over het Qinghai-Tibet-plateau stroomt en tenslotte als de Brahmaputra in de Golf van Bengalen uitmondt, is de hoogst gelegen rivier ter wereld.

Binnenrivieren worden voornamelijk aangetroffen in het droge noordwesten. Deze rivieren bevoeien eenderde van het totale grondgebied van China. Ze worden gevoed door gletsjers en sneeuw en drogen daardoor regelmatig op. De meeste binnenrivieren dragen bij tot de uitgestrekte ondergrondse waterreservoirs die onder het woestijngebied van Noord- en Noordwest-China liggen. Met 2137 kilometer is de Tarim de langste binnenrivier van China.

Omdat de meeste rivieren van oost naar west lopen is in de loop der eeuwen een kanalenstelsel ontwikkeld om de van noord naar zuid verlopende goederenstroom in goede banen te leiden.

Het Grote Kanaal, de langste door mensenhanden aangelegde waterweg ter wereld, is al tijdens de Sui-dynastie (589-618) aangelegd en verbindt over een lengte van 1700 kilometer Hangzhou met Beijing. Sommige delen van het netwerk van kanalen dateren van bijna 2500 jaar geleden. De gemiddelde breedte van het kanaal bedraagt 30 meter. Het deel tussen Beijing en Tianjin is volledig opgedroogd en andere stukken zijn onbevaarbaar.

In totaal telt China ca. 2800 meren, waarvan de helft gevuld is met zout water.

Het oosten van China telt een groot aantal meren, waarvan het Poyangmeer (2800 km²) en het Dongtingmeer (4800 km²) de grootste zijn. Deze meren liggen in de Yangzi-vlakte en het Qinghai-Tibet-plateau.

De meren in het noordwesten van het land liggen vooral op hoogvlaktes en zijn meestal waterverzamelplaatsen in afvoerloze gebieden, met een sterk wisselende waterstand en een hoog zoutgehalte. Het grootste is Qing Hai of Chöch Nuur (Westelijke Zee), met 4800 km². Aan de oostkant van het Tarim-bekken ligt Lop Nor, het op een na grootste zoutmeer van China. Lop Nor beslaat ca. 2570 km² en is de afgelopen millennia voortdurend van plaats, vorm en diepte veranderd. Rond dit mysterieuze meer bevinden zich vele zandduinen en witte

zitting vindt plaats in maart-april gedurende twee à drie weken. Hoewel officieel bekleed met het hoogste staatsgezag, bestaat de rol van het NPC voornamelijk uit het bekrachtigen van besluiten die door de top van de CCP genomen worden en via de Staatsraad aan het NPC worden voorgelegd.

De bevoegdheden van het Volkscongres werden in de nieuwe grondwet uitgebreid met het toezicht op de naleving van de grondwet en de wetten en met het beslissingsrecht over kwesties van oorlog en vrede. Daarnaast geeft het congres zijn goedkeuring aan het economische beleid van de regering en aan de staatsbegroting.

De laatste jaren vindt in de jaarlijkse plenaire zittingen evenwel steeds meer openlijke discussie plaats.

De afgevaardigden worden gekozen door de provincies, de zelfbesturende gebieden, de stadsgewesten onder rechtstreeks centraal gezag en de strijdkrachten.

CHINA Informatie

SAMENLEVING

Centrale staatsinrichting

In 1982 werd de nu nog steeds geldende grondwet aangenomen, en artikel 1 daarvan luidt als volgt: "de Volksrepubliek China een socialistische staat onder de democratische dictatuur van het volk, geleid door de werkende klasse en gebaseerd op de alliantie van arbeiders en boeren. Het socialistische systeem is het fundamentele systeem van de Volksrepubliek China; sabotage van het socialistische systeem door enige organisatie of individu is verboden".

Voordat deze grondwet in werking trad was er het Gemeenschappelijk Programma van 29 september 1949 en grondwetsherzieningen in 1954, 1975 en 1978. Met de nieuwe grondwet van 1982 werd in feite de periode Mao Zedong afgesloten. Opvallend is dat marxistisch-leninistische kreten als 'klassenstrijd' en 'dictatuur van het proletariaat' niet meer terug te vinden zijn in de nieuwe grondwet. Het handhaven van artikel 1 van de grondwet gebeurt nog steeds door de Chinese Communistische Partij (CCP) en in de praktijk zijn partij en staat dan ook nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Formeel is China geen eenpartijstaat meer, maar de monopoliepositie van de CCP is evident.

Het hoogste orgaan van de CCP is formeel het Nationale Partijcongres, dat éénmaal per vijf jaar bijeenkomt. Het Centraal Comité, dat uit ongeveer 200 leden bestaat, oefent de functies uit van het Partijcongres als dit niet in zitting is. Het komt een- of tweemaal per jaar in plenaire zitting bijeen. Het Centraal Comité kiest het Politbureau en het Permanente Comité van het Politbureau, waar de werkelijk politieke macht is geconcentreerd, met aan het hoofd secretaris-generaal Hu Jintao.

Op het 15e partijcongres in 1997 werd de "open-deur" politiek van Deng Xiaoping tot officiële partijleer verheven. Deze politiek heeft de economische ontwikkelingen van de laatste twee decennia mogelijk gemaakt. Formeel bekleedt het Nationale Volkscongres, het Chinese parlement, het hoogste staatsgezag. Het huidige NPC telt ca. 3000 leden, die voor een periode van 5 jaar indirect zijn gekozen en eenmaal per jaar bijeenkomen. Deze zitting vindt plaats in maart-april gedurende twee à drie weken. Hoewel officieel bekleed met het hoogste staatsgezag, bestaat de rol van het NPC voornamelijk uit het bekrachtigen van besluiten die door de top van de CCP genomen worden en via de Staatsraad aan het NPC worden voorgelegd.

De bevoegdheden van het Volkscongres werden in de nieuwe grondwet uitgebreid met het toezicht op de naleving van de grondwet en de wetten en met het beslissingsrecht over kwesties van oorlog en vrede. Daarnaast geeft het congres zijn goedkeuring aan het economische beleid van de regering en aan de staatsbegroting. De laatste jaren vindt in de jaarlijkse plenaire zittingen evenwel steeds meer openlijke discussie plaats. De afgevaardigden worden gekozen door de provincies, de zelfbesturende gebieden, de stadsgewesten onder rechtstreeks centraal gezag en de strijdkrachten.

Het staatshoofd in de volksrepubliek China is de president die wordt bijgestaan door een vice-president. De president en de vice-president kunnen gekozen worden voor maximaal twee ambtstermijnen van vijf jaar. De huidige president is Hu Jintao, die tevens secretaris-generaal van de CCP en voorzitter van de Centrale Militaire Commissie is.

De Staatsraad is de centrale regering, en hiermee de hoogste uitvoerende macht van de Volksrepubliek China. De staatsraad vormt enerzijds het uitvoerend orgaan van het Nationaal Volkscongres en het Permanente Comité, anderzijds het hoogste bestuursorgaan van de staat. In de staatsraad zitten onder andere de premier, de vice-premiers, de ministers, en de ministers die aan het hoofd van commissies staan. Wen Jiabao werd in maart 2003 voor een termijn van vijf jaar tot premier van de Staatsraad gekozen.

Uit het congres wordt een permanent comité van ca. 150 leden gekozen. Dit comité heeft zeer ruime bevoegdheden, o.a. die om de wet te interpreteren en decreten uit te vaardigen. Bovendien kan het comité onjuiste besluiten van de provinciale besturen, autonome gebieden en direct bestuurde steden intrekken of wijzigen, en beslist over benoeming en ontslag van leden van de staatsraad. Ook kan het comité beslissingen nemen over ratificatie en opzegging van verdragen. De voorzitter van het comité bekleedt in veel opzichten de positie van staatshoofd. Het Politbureau en het Permanente Comité van het Politbureau, waar de werkelijk politieke macht is geconcentreerd, met aan het hoofd secretaris-generaal Hu Jintao.

Op het 15e partijcongres in 1997 werd de "open-deur" politiek van Deng Xiaoping tot officiële partijleer verheven. Deze politiek heeft de economische ontwikkelingen van de laatste twee decennia mogelijk gemaakt. Formeel bekleedt het Nationale Volkscongres, het Chinese parlement, het hoogste staatsgezag. Het huidige NPC telt ca. 3000 leden, die voor een periode van 5 jaar indirect zijn gekozen en eenmaal per jaar bijeenkomen. Deze

CHINA Informatie

SPECIALE GEBIEDEN

HONGKONG

Hongkong is tegenwoordig een Speciale Administratieve Regio (SAR) en bestaat uit Hongkong-eiland, het schiereiland Kowloon, de New Territories en meer dan 200 voor de kust liggende eilanden, samen ca. 1045 km². In totaal wonen er in Hongkong ca. 7 miljoen mensen.

Op 16 juni 1843 werd Hongkong officieel een Engelse kroonkolonie. Op 1 juli 1898 kregen de Britten Hongkong voor 99 jaar in bruikleen. Op 19 december 1984 ondertekenden de Engelse en Chinese regering de zogenaamde 'Joint Declaration'. Hierin werd opgenomen dat vanaf 1 juli 1997 China weer het gezag over Hongkong zou gaan uitoefenen, in die zin dat Hongkong als Speciale Administratieve Regio zelfbestuur houdt. Verder garandeerde de Chinese regering voor 50 jaar de economische, sociale en wettelijke autonomie voor geheel Hongkong.

Op 1 juli 1997 vond in de haven van Hongkong de ceremoniële overdracht plaats van Hongkong aan de Chinese Volksrepubliek.

MACAO

Macao is een klein, vier kilometer lang schiereiland, dat ligt aan de westkant van de Parelrivier en is verbonden met het Chinese vasteland. Macao bestaat verder uit de twee eilanden Taipa en Coloane. Macao heeft ca. 500.000 inwoners, waaronder nog steeds ca. 15.000 Portugezen.

Macao werd in 1513 ontdekt door de Portugese ontdekkingsreiziger Jorge Alvarez. In 1557 werd de Portugese kolonie Macao gesticht. Sinds 17 februari 1976 had Macao zelfbestuur onder Portugese soevereiniteit. Sinds 20 december 1999 behoort Macao officieel na 443 jaar tot de Volksrepubliek China. Tot 2049 behoudt Macao een aparte status met een verregaande politieke autonomie.

Macao werd in 1513 ontdekt door de Portugese ontdekkingsreiziger Jorge Alvarez. In 1557 werd de Portugese

TAIWAN

Taiwan (Republiek China of Nationalistisch China) werd vroeger (Ilha) Formosa genoemd, het 'mooie eiland'. De eilandstaat ligt 160 kilometer ten zuidoosten van China en heeft een totale oppervlakte van 35.563 kilometer. Het eiland is daarmee iets kleiner dan Nederland. Taiwan heeft ca. 21,5 miljoen inwoners, waarvan ca. 90% op een smalle strook vruchtbare grond aan de westkust woont. De hoofdstad van Taiwan is T'ai-pei; andere grote steden zijn Kau-sjoeng, T'ai-Tsjoeng en Tainan. Het klimaat van Taiwan is over het algemeen subtropisch. De eilanden Matsu, de Pescadoren, Pratas en Quemoy worden bestuurd door Taiwan.

Gebaseerd op historische gronden zag de regering van Taiwan, Republic of China (ROC) zichzelf lange tijd als de rechtmatige bestuurder van heel China (het eiland Taiwan én het vasteland). De People's Republic of China (PRC - het Chinese vasteland) denkt daar anders over en ziet Taiwan als een opstandige provincie binnen de PRC. China trekt daarbij internationaal aan het langste eind: slechts weinig landen erkennen Taiwan officieel en hebben diplomatieke betrekkingen met het land; Taiwan is officieel ook geen lid van de Verenigde Naties. Taiwan beseft langzamerhand dat een eilandnatie het maximaal haalbare is en daarvoor heeft de regering een aantal constitutionele hervormingen doorgevoerd.

TIBET

Het zeer bergachtige Tibet (Chinees: Xizang) ligt in West-China, heeft een oppervlakte van 1.221.600 km² en is daarmee ca. 32 groter dan Nederland. Tibet grenst aan India, Nepal, Sikkim, Bhutan en Myanmar (Birma). In Tibet leven ongeveer 2,37 miljoen mensen, onder wie ongeveer 1,7 miljoen Tibetanen. Het totale aantal Tibetanen wordt op 6 miljoen geschat, en de meeste daarvan wonen in de provincies Qinghai, Sichuan en Yunnan. Veel ballingen wonen in de buurlanden India en Nepal.

In 1280, onder de Mongoolse Kublai Khan, werd Tibet een eenheid met China. In de 17e eeuw maakte het verenigde Tibet zich weer onafhankelijk, maar in 1720 werd Tibet weer onderworpen aan de Chinese keizers. In 1904 vielen de Engelsen Tibet binnen en in 1913/14 werd tijdens een conferentie in China bepaald dat Tibet een autonome staat zou worden onder Chinese soevereiniteit.

Op 10 maart 1959 vluchtte de geestelijk en politiek leider van Tibet, de Dalai Lama. Vanuit Dharamsala in Noordwest-India vormde hij een regering in ballingschap en behartigt van daaruit, reizend over de hele wereld, de Tibetaanse zaak.

In 1965 werd Tibet officieel een autonoom gebied binnen de Volksrepubliek China. Eind 1987 ontstond er een grote opstand die echter met harde hand door het Chinese leger werd neergeslagen. De onderdrukking van de Tibetanen gaat op dit moment nog steeds door en een oplossing lijkt nog niet in het verschiet te liggen. De toekenning in 1989 van de Nobelprijs voor de vrede aan de Dalai Lama, was een enorme opsteker voor het Tibetaanse volk.

TYPISCH CHINA

CHINESE MUUR (Wanli Changcheng)

De Chinese Muur ligt in Noord-China en strekt zich 6430 kilometer lang uit van de zee in het oosten tot voorbij Jiayuguan in de Gobiwoestijn van Gansu. Het is een van de twee door mensenhand gemaakte bouwsel dat vanuit de ruimte te zien is.

Er werd al in de 7e eeuw v.Chr. aan de muur gebouwd, maar de muur kreeg pas onder de eerste keizer van de Qin-dynastie, Qinshi Huangdi (221-210 v.Chr.), haar huidige vorm. Onder de Handynastie is de muur uitgebreid tot in de Gobiwoestijn.

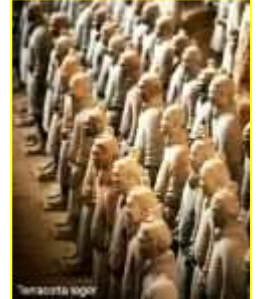
De verdedigingswal had ten doel de vijandige stamgenoten uit het noorden van China weg te houden, wat overigens volkomen mislukte.

Buiten Beijing zijn delen gerestaureerd, maar voor het grootste gedeelte zigzagt de muur brokkelig en bouwvallig door Noord-China.

TERRACOTTA-LEGER

Een paar boeren die in 1974 een put aan het graven waren, stuitten op een 2000 jaar oud leger van ca. 8000 terracotta soldaten en paarden. Het terracottaleger werd tijdens het bewind van keizer Qinshi Huangdi in de buitenste wal van het keizerlijke mausoleum ingegraven.

De grootste soldaat is meer dan 1,8 meter lang, en ze waren allemaal uitgerust met zwaarden, speren, kruisbogen en handbogen. De soldaten en paarden werden uit gele klei gebakken.

KUNG FU

Kung fu betekent 'vaardigheid', en dat kan een perfecte beheersing zijn van een krijgsvorm, maar ook van bijvoorbeeld kalligrafie of schilderkunst.

Kung fu is echter onlosmakelijk verbonden met het beeld van een onbevreesde, bedreven vechter. Het accent van een echte kung fu ligt niet zozeer op souplesse, als wel op het vermogen snel over te gaan van het etherische naar een solide basis. Het is een innerlijke vaardigheid, in plaats van een uiterlijke truc.

Er zijn twee groepen vechttechnieken: de 'zachte' of 'innerlijke' richting en de 'harde' of 'uiterlijke'. Taiji quan of tai chi, met zijn langzame bewegingen, kenmerkt de eerste school, terwijl baimeiquan, gekarakteriseerd door woeste en snelle uitvalen, tot de laatste categorie behoort.

De zachte vormen nemen het taoïsme als uitgangspunt, de harde vormen het boeddhisme.

CHINEES KERAMIEK

Het Chinese porselein, beroemd over de hele wereld, heeft een lange en rijke historie die teruggaat naar de neolithische tijd.

Waarschijnlijk tijdens de Zhou-dynastie vond de belangrijke ontwikkeling van het glazuur plaats, geperfectioneerd tijdens de Handynastie.

Tijdens de Tang-dynastie deed het porselein zijn intrede, en er is veel bewaard uit de Song- en Yuan-dynastie. Tijdens de Yuan-dynastie drong uit het Midden-Oosten een kobaltblauw onderglazuur (qinghua, ofwel blauwwit) door, een techniek die floreerde tijdens de Ming- en Qing-dynastieën. Blauwwit wordt vaak karakteristiek geacht voor de Ming-periode, maar de stijl bereikte zijn hoogtepunt tijdens de Qing-dynastie.

Keramik werd vaak genoemd naar de plaats waar het gebakken was, zodat het namen kreeg als Jingdezhen, Dehua en Longquan. Het Chinese keramik is vaak gedecoreerd met symbolen, zoals de draak, de feniks, perziken, pijnbomen, schildpadden en bamboe. Chinees keramik wordt gecategoriseerd aan de hand van kleur en glazuur. Het merkteken, aan de hand waarvan de datum van vervaardiging vastgesteld kan worden, bevindt zich aan de onderkant van het werkstuk. Het is meestal vierkant of rond, met de naam van de dynastie voorafgaand aan die van de keizer, verticaal gelezen van rechts naar links.

TRADITIONELE CHINESE GENEESKUNDE

De traditionele Chinese geneeskunde bestaat niet alleen uit acupunctuur, maar heeft vele toepassingen, die echter allemaal uitgaan van taoïstische principes.

Voor Chinese artsen is de functie van de organen in de verspreiding van de levensenergie of 'qi' in het lichaam zeer belangrijk. Door de eeuwen heen heeft men honderden punten op het lichaam vastgesteld die met de organen in verbinding staan. Door die punten te verbinden ontstaat een stelsel van meridianen, waarlangs de stroming van de 'qi' valt af te lezen.

Er bestaan twaalf meridianen die elk corresponderen met een van de vijf Chinese elementen ijzer, aarde, vuur, water en hout, die het best op een bepaald moment van de dag kunnen

worden behandeld.

Ziekte komt voort uit een gebrek aan harmonie tussen lichaam en geest, als bijvoorbeeld emotionele spanningen het natuurlijke evenwicht verstoren. Een Chinese arts onderzoekt de stroming van de 'qi' door de meridianen via de polsslagen. Door de druk van de vingers te variëren kan hij onregelmatigheden opmerken.

Het doel van de arts is om de doorstroming van de 'qi' in een geblokkeerde meridiaan te stimuleren. Hij kan dit doen met acupunctuur ('zhenjiu'), acupressuur, warmtebehandeling met naalden en brandende moksa (moxibustie), of massage ('anmou'). Goede voeding is ook zeer belangrijk. De taoïstische leer beveelt onthouding van allerlei eten en drinken, en men moet eigenlijk alleen voedsel eten dat verband houdt met de organen en de elementen.

CHINESE ZIJDE

De Chinese zijdeproductie bedraagt jaarlijks ca. 46.000 ton. Veel ervan wordt geëxporteerd en China beheerst 90% van de wereldmarkt voor ruwe zijde.

Sericultuur (Grieks: serikos betekent zijde) verwijst naar de teelt van zijderupsen en de productie van ruwe zijde. Boeren telen de zijderupsen en leveren de cocons af bij de spinnerij, waar de ruwe zijde op een spoel wordt gewonden.

De zijderups is de larve van de nachtvlinder *Bombyx mori*, die inheems is in China. Ze leven van de bladeren van de moerbeiboom en als ze volgroeid zijn gaan ze cocons maken. De draden van zes of zeven cocons zijn nodig om een vezel te maken die sterk genoeg is om te kunnen weven.

CHINESE ASTROLOGIE

De Chinese astrologie werkt met de volgende dierenriemsymbolen en in deze volgorde: rat, os, tijger, konijn, draak, slang, paard, geit, aap, haan, hond en varken.

De kern van de Chinese astrologie is de studie van de interactie tussen mensen, om 12 fundamentele karaktertypen en de relaties tussen deze onderling.

Toch kent de Chinese astrologie slechts 12 types mensen. De 12 dieren geven wel een goede beschrijving van de verschillende persoonlijkheidstypen, maar de meeste mensen zijn geen zuivere types, maar hebben de kenmerken van meerdere dieren. Elk persoon is namelijk samengesteld uit drie dieren:

eén dier voor het geboortjaar

eén dier voor de geboortemaand

eén dier voor het geboortetijdstip, ook wel het ascendandier genoemd

Voor het geboortjaar moet bovendien nog rekening gehouden worden met een element. Elk van de 12 dieren heeft nog eens vijf variaties op basis van de 5 elementen: aarde, metaal, water, hout en vuur.

Op basis hiervan zijn er al 60 basistypen. Bovendien houdt de Chinese astroloog ook nog rekening met de maand, per maancyclus weer een ander dier. Verder wordt de dag nog ingedeeld in 12 stukken van 2 uur en op deze manier komt men al op 8640 mogelijkheden.

VERKEER & TOERISME

In het kader van de diverse vijfjarenplannen is het transportsysteem sterk uitgebreid, vooral met het doel de binnenlandse handel te vergemakkelijken. De wegebouwers kunnen de economische ontwikkelingen niet bijbenen; bovendien komen ze \$100 miljard tekort.

Zo is de lengte van het spoorwegnet, dat in 1949 22.600 km was, toegenomen tot 70.000 km in 1990, waarvan nog geen 10% geëlektrificeerd. Ondanks een vermindering van het aandeel van de trein in het vrachtverkeer van 80% (1950) tot 66% (1984) is het spoor in China nog steeds het meest gebruikte vervoermiddel

voor het vrachtverkeer ter wereld. Er zijn rechtstreekse spoorverbindingen met Kazakstan, Rusland, Wit-Rusland, Polen, Duitsland en Nederland.

De lengte van het wegennet is van 104.000 km in 1949 gestegen tot 1.178.000 km in 1994. Hiervan is vermoedelijk meer dan de helft niet geasfalteerd. Ca. 70% van de steden en dorpen zijn verbonden door provinciale wegen. Snelwegen maken maar 1% van het totale wegennet uit. Het vrachtverkeer op de wegen is in China nog altijd van geringe betekenis. Er zijn bijvoorbeeld maar vier transporteurs met meer dan honderd vrachtwagens. Slecht 20% van China's wagenpark is geschikt voor containervervoer, terwijl geconditioneerd vervoer nauwelijks van betekenis is. De provincie Guangdong beschikt over een uitgebreid transportnetwerk. Het wegennetwerk is het meest uitgebreid van alle Chinese provincies. Guangzhou is door negen snelwegen met overige steden in de Pearl River-delta verbonden.

Het goederenvervoer over de binnenwateren, waarvan 109.400 km bevaarbaar wordt geacht, bedroeg in 1994 1570 miljard ton/km. In 2000 werd in totaal 2,35 miljard ton vracht tussen de Chinese havens vervoerd.

Daarnaast is de zeevaart van belang. China heeft meer dan 300 havens, waarvan 235 zeehavens. Zo'n 130 havens zijn toegankelijk voor buitenlandse schepen. De belangrijkste havens zijn: Dalian, Qinhuangdao, Xingan, Qingdao, Lianyungang, Shanghai, Huangpu, Kanton (Guangzhou) en Zhanjiang. In 1985 beschikte China over ca. 1235 zeeschepen met een tonnage van ca. 12,2 miljoen, zodat het op de wereldranglijst de negende plaats innam. Jaarlijks doen ca. 38.000 schepen onder buitenlandse vlag de Chinese havens aan.

De burgerluchtvaart heeft zich snel ontwikkeld. De Civil Aviation Administration of China is sinds oktober 2002 de overkoepelende organisatie van drie nieuwe luchtvaartgroepen: China National Aviation Holding Company, China Southern Air Holding Company en China Eastern Air Holding Company. Er bestaan lijnvluchten naar verschillende landen in Europa, Azië, Australië en Noord-Amerika. De totale binnenlandse luchtvaartvloot telde 646 machines. Er zijn 113 luchthavens.

Tegenwoordig onderhouden ook vele buitenlandse maatschappijen verbindingen met China. Peking, Shanghai en Kanton (Guangzhou) hebben de belangrijkste internationale luchthavens. In 2018 moet het luchtvaartnetwerk geheel China bestrijken.

De inkomsten uit het binnen- en buitenlandse toerisme liepen in 2002 op tot

ca. 67 miljard dollar. Wat het aantal internationale toeristen betreft kwamen er in 2001 ca. 33 miljoen toeristen naar China. China stond daarmee op een stevige vijfde plaats, als Hongkong met 13,7 miljoen toeristen meegeteld wordt zelfs op de derde plaats, na Frankrijk en Spanje.

Volgens de World Trade Organisation (W.T.O.) wordt China een van de belangrijkste vakantiebestemmingen ter wereld. De toeristensector zal verder gestimuleerd worden door het opengaan van de sector voor buitenlandse investeerders.

Belangrijk voor China worden ook de Olympische Spelen van 2008, waarvoor in de komende periode 20 miljard dollar in toeristische voorzieningen geïnvesteerd wordt.

Het uitbreken en de gevolgen van de longziekte SARS trof de economie aanvankelijk hard, en dan met name het internationale toerisme. Buitenlandse toeristen annuleerden massaal hun reis naar o.a. China. De verwachting is dat als de ziekte onder controle is, op de niet al te lange termijn de toeristenindustrie zich zal herstellen.

Bronnen:

China
Cambium, 1998

Harper, D. / China
Kosmos-Z&K, 2002

Knowles, C. / China
Van Reemst, 2002

Eijck, F.
Reishandboek China
Elmar, 1996

China
Informatie Verre Reizen, 2001

Jansen, I. / China
Gottmer/Becht, 2000

MacDonald, G. / China
Kosmos-Z&K, 1998

Floor, H. / China
Stichting Teleac, 1988

**BROEDERTWIST IN HET OOSTEN.
CHINA IS HARD OP WEG DE TWEDE WERELDMACHT TE WORDEN.
BONDGENOOT NOORD-KOREA ZIT DE CHINESE ASPIRATIES EVENWEL HINDERLIJK IN DE WEG.**

Het koninkrijk van krijgsheren Koguryo, in het noordoosten van Azië, omvatte een groot deel van het Koreaanse schiereiland en een deel van Mantsjoerije. In 668 ging Koguryo ten onder. Dertienhonderd jaar later vlogen de Chinezen en Zuid-Koreanen elkaar vanwege Koguryo in de haren. Die bizarre diplomatiekhistorische rel, die net enigszins is gesust maar zeker niet opgelost, is maar een klein onderdeel van een ingewikkeld internationaal spel rond Noord-Korea. Een spel tekenend voor de opkomst van een nieuwe wereldmacht: de Chinese Volksrepubliek.

Na de grote zeereiziger admiraal Zheng He (1371-1435), die misschien zelfs Amerika heeft ontdekt en de basis legde van wat een Chinees wereldrijk had kunnen worden, is China notoir afwezig geweest van het wereldtoneel. Dat was een anomalie: China is altijd het volkrijkste land van de wereld geweest. De 1,3 miljard Chinezen van nu vertegenwoordigen 22 procent van de mensheid. Maar de meeste keizers wilden China liever op slot houden. Toen de Britten de Eerste Opiumoorlog ontketenden hadden de mandarijnen in Peking geen verweer. China dreigde de buit te worden van het westerse en Japanse kolonialisme.

De laatste keizerdynastie kwam bijna honderd jaar geleden ten val. Daarna viel China ten prooi aan krijgsherengeweld, burgeroorlog en Japanse bezetting. Mao Zedong gaf de Chinezen dan wel hun nationale trots en China zijn plaats in de wereld terug, maar trok rond het land een bamboegordijn op. Daarachter voerde hij de ene ideologische oorlog na de andere. Pas onder Deng Xiaoping begon het moderne China gestalte te krijgen: een wilde markteconomie die floreert naast, soms binnen een systeem van economisch dirigisme en van strenge politieke en afnemende sociale controle.

Dat semi-postcommunistische systeem van vlees én vis heet officieel «markteconomie met Chinese karakteristieken». Het heeft China en honderden miljoenen Chinezen in recordtijd grondig veranderd, en dat is alleen nog maar een begin. De tijd van isolement is radicaal voorbij. De uitdagingen en problemen zijn enorm, maar het aloude China is, of we het leuk vinden of niet, hard op weg het land van de toekomst te worden. Niet voor niets werd Deng vorige week op zijn honderdste geboortedag met schallende fanfare herdacht.

Voor de snelle opkomst van China en de wereldwijde gevolgen ervan heeft het Westen veel te weinig oog. Nog altijd wordt de wereldagenda immers bepaald door Amerika en de grote conflicten waarin de Amerikanen als mondiale politiemannen gemengd zijn. Daarom komen gebeurtenissen die niet op die agenda staan er in de meeste westerse media bekaaid af. De onverbidelijke verschuiving van het wereldevenwicht richting Verre Oosten komt bij ons slecht in beeld. China's olympische stormloop is niemand ontgaan, maar die is slechts een propagandistisch onderdeel van China's opmars op vrijwel alle fronten.

Economisch breidt China zijn macht steeds verder uit. Het verzwelgt zijn eigen en andermans grondstoffen en im- en exporteert als een bezetene. Oost-Azië, Zuidoost-Azië en Australië raken economisch steeds meer verstrengeld met het Rijk van het Midden. Dat gaat ten koste van de Verenigde Staten, die bondgenoten als Japan, Zuid-Korea en Australië economisch steeds intiemer zien worden met hun rivaal. China heeft de VS al verdrongen als de belangrijkste handelspartner van Zuid-Korea en nog dit jaar zal hetzelfde gebeuren met Japan. Weldra zullen ook de landen van Zuidoost-Azië meer handel drijven met China dan met de VS. Peking heeft de regio een economische unie voorgesteld, die natuurlijk door de Chinezen zal worden gedomineerd. In dit blok zal voor Amerika geen plaats zijn.

De economische mastodont heeft ook politieke ambities. Als regionale leider is China bezig Japan te overvleugelen. Daarna wil het een wereldmacht worden en minstens op voet van gelijkheid komen met de VS. Dat vereist een pragmatische buitenlandse politiek. Ideologie is passé. Teken destijds: de maoïstische guerrilla van Nepal hoeft op geen enkele steun te rekenen van het postmaoïstische China. De buitenlandse politiek is gericht op bevordering en handhaving van de stabiliteit in de regio, want in een omgeving van spanning en chaos kan China niet gedijen. Economisch niet, en politiek evenmin, want spanningshaarden wekken al snel de onwelkome aandacht van 's werelds supermacht.

Het pragmatisme bepaalt dat Peking directe aanvaringen met Washington zoveel mogelijk uit de weg gaat. De elfde september kwam China daarom bijzonder gelegen. Plotseling had Washington geen tijd meer om zich op te maken voor een confrontatie met het Gele Gevaar. China werd Bush' bondgenoot in diens strijd tegen het terrorisme, en smoorde daarmee in één klap de kritiek op de onderdrukking van het moslimseparatisme in de eigen westelijke provincie Xinjiang.

Maar daarmee is de rivaliteit met de VS niet voorbij. De grote kwesties, Taiwan, Tibet, het enorme Chinese handelsoverschot, mensenrechten, zijn geen van alle opgelost. Voor de zekerheid heeft China met Rusland en vier Centraal-Aziatische staten zijn eigen antiterroristische alliantie gevormd, de Shanghai Samenwerkingsorganisatie. Dat de Amerikanen hard bezig zijn weg te zakken in het Irakese en Afgaanse

moeras is voor Peking goed nieuws. En intussen weten de Chinese leiders de VS aan zich te binden door een hoofdrol te spelen in de pogingen de slepende nucleaire crisis in Noord-Korea te regelen.

In het versteende communistische taalgebruik zijn China en Noord-Korea even close als tanden en lippen. In 1950, aan het begin van de Koreaanse oorlog, stuurde Mao een miljoen Chinese soldaten naar Noord-Korea. Die communistische solidariteit was niet gespeend van eigenbelang: Mao wilde kost wat kost een overwinning van Zuid-Korea vermijden, omdat anders het Amerikaanse leger tot de Chinese grenzen zou oprukken. Sindsdien fungeert Noord-Korea voor China als bufferstaat.

Maar Noord-Korea is voor China een hinderlijke bondgenoot geworden. Al een paar jaar houdt Peking de Geliefde Leider Kim Jong-il voor dat hij naar Chinees voorbeeld de economie moet opengooien wil hij politieke instabiliteit en nog meer hongersnood vermijden. Er gebeurt wel iets: instelling van vrije levensmiddelenmarkten, realistische prijzen, inrichting van een kapitalistische enclave voor Zuid-Koreaanse investeerders na het mislukte avontuur met de Chinese Nederlander Yang Bin. Maar van een gedecideerde economische liberalisering is geen sprake.

Een van de gevolgen van de economische nood en de politieke onderdrukking is de stroom van Noord-Koreaanse vluchtelingen naar China. Er zijn er nu naar schatting driehonderdduizend, de meeste in Mantsjoerije, waar een Koreaanse minderheid woont. Peking erkent hun vluchtelingenstatus niet. Volgens een Chinees-Noord-Koreaans verdrag moeten vluchtelingen worden gerepatriëerd. Regelmatig zijn er, soms met Noord-Koreaanse politiehulp, razzia's om vluchtelingen op te pakken en uit te leveren aan hun vaderland, waar vaak opsluiting en foltering wachten.

Veel Noord-Koreaanse vluchtelingen weten echter via ambassades, consulaten of clandestiene hulporganisaties hun weg naar het beloofde land te vinden: Zuid-Korea. Vorige maand kwam daar via China en Vietnam een groep aan van 468 Noord-Koreanen, een record. Noord-Korea was razend: de Zuid-Koreaanse autoriteiten die de overtocht hadden georganiseerd, werden ontmaskerd als «boosaardige terroristen». Vietnam besloot de illegalen terug te sturen naar China, en China werd er opnieuw pijnlijk aan herinnerd dat de kwestie-Noord-Korea moet worden geregeld voordat de Noord-Koreaanse vluchtelingenstroom niet meer in te dammen is.

De lippen en tanden zijn uit elkaar gegroeid. China vindt dat zijn protégé fossiliseringsverschijnselen vertoont. Het moet niets hebben van Noord-Korea's nucleaire avonturen, die een uitnodiging zijn voor Amerikaans ingrijpen. Maar het heeft begrip voor de overwegingen van de Geliefde Leider, die uit angst voor een Amerikaanse aanval nucleaire wapens achter de hand wil houden. Overigens twijfelt Peking of Noord-Korea al over die wapens beschikt. In elk geval wil China alles doen om het gebruik van Noord-Koreaanse atoomwapens te voorkomen. Een kernoorlog aan hun grens is wel het laatste wat de Chinese leiders willen.

Waar is Noord-Korea op uit? In het ergste geval: deviezen verdienen met de verkoop van raketten en atoombommen aan terroristische organisaties. In het beste geval: de overleving van het regime verzekeren dankzij het afschrikwekkende effect dat uitgaat van het bezit van kernbommen. Tot nu toe is de Geliefde Leider daarin aardig geslaagd, dankzij zijn beproefde onderhandelings tactieken: schelden en tieren, de inzet steeds verhogen, riskante confrontaties aangaan, toezeggingen doen en weer intrekken, dreigen met raketten en atoombommen, en aan alle concessies een gepeperd prijskaartje hangen. Saddam Hoessein had veel van hem kunnen leren.

Vanwege Irak en Afghanistan hebben de VS voor Noord-Korea geen tijd. Bovendien bleken alle pogingen om bilaterale onderhandelingen tussen Washington en Pyongyang te beginnen, doodgeboren. China heeft Washington sterk aan zich verplicht door zich aan het hoofd te stellen van een multilateraal onderhandelingsproces. Daarbij zijn zes landen betrokken: de beide Korea's, de VS, China, Japan en Rusland. Er zijn nu in Peking drie onderhandelingsrondes gehouden. Ze waren alle drie vruchteloos. Eind deze week zou de vierde ronde moeten plaatsvinden, maar de kans dat die doorgaat is gering sinds Noord-Korea Bush een «imbeciël» noemde en «een tiran die Hitler in de schaduw stelt». Ongetwijfeld zal de impasse voortduren tot na de Amerikaanse presidentsverkiezingen, wanneer de Geliefde Leider weet of hij te maken krijgt met Kerry of met Bush II.

Peking is voornamelijk tegen de oplossing van de haviken in Washington: "regime change in Pyongyang". En het vindt dat Kim Jong-il niet eerst met de billen bloot moet, zoals de Amerikanen willen, voordat hij beloofd wordt voor de ontmanteling van zijn nucleaire installaties. De Chinezen zijn nog altijd bang voor de risico's die de absorptie van Noord-Korea door het Zuiden met zich mee zou brengen. Maar hun overtuiging dat een instorting van Noord-Korea onaanvaardbaar is en een Koreaanse hereniging uit den boze, begint zwakker te worden. Dat komt voor een belangrijk deel door China's steeds hechtere banden met Zuid-Korea. Het nieuwe China is immers niet bang meer voor besmetting door het kapitalisme, integendeel, het denkt er alleen maar zijn voordeel mee te kunnen doen. Een bufferstaat is voor China dus niet meer zo nodig.

Teken aan de wand: in het Chinese tijdschrift Strategie en management krijgt Noord-Korea er van langs voor zijn ondankbaarheid voor de Chinese hulp. In de Chinese pers verschijnt zelden iets wat niet de goedkeuring heeft van de autoriteiten. Voor straf schortte Noord-Korea het bezoek van Chinese toeristen op. Een ander teken is de ruzie tussen China en Zuid-Korea over het oude koninkrijk Koguryo. Volgens een Chinese studie was

Koguryo een Chinese vazalstaat. In april verdween Koguryo van de internetsite van het Chinese ministerie van Buitenlandse Zaken over de Koreaanse geschiedenis. In Zuid-Korea is dat opgevat als een indirecte manier om de Chinese aanspraken op Noord-Korea te verwoorden. Voor het geval het met Kim Jong-il slecht afloopt.

Uit: "de Groene Amsterdammer" door Jan van der Putten